ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 12ης Δεκεμβρίου 2014*

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Αγορά των κηρών παραφίνης — Απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ — Καθορισμός των τιμών — Απόδειξη της παραβάσεως — Κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων — Ίση μεταχείριση — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Υποτροπή — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Ελαφρυντικές περιστάσεις — Ιδιαιτέρως περιορισμένη συμμετοχή — Παράβαση διαπραχθείσα εξ αμελείας — Δικαιώματα άμυνας — Πλήρης δικαιοδοσία»

Στην υπόθεση T-558/08,

Eni SpA, με έδρα τη Ρώμη (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους M. Siragusa, D. Durante, G. Rizza, S. Valentino και L. Bellia, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους F. Castillo de la Torre και V. Di Bucci,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(2008) 5476 τελικό της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39.181 — Κηροί κηροποιίας), καθώς και, επικουρικώς, αίτημα ακυρώσεως του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα ή μειώσεως του ποσού του,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους O. Czúcz (εισηγητή), Πρόεδρο, I. Labucka και Δ. Γρατσία, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Μαρτίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

Διοικητική διαδικασία και έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως

1 Με την απόφαση C(2008) 5476 τελικό, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39181 — Κηροί κηροποιίας) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα, δηλαδή η Eni SpA, είχε παραβεί, από κοινού με άλλες επιχειρήσεις, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), μετέχοντας σε σύμπραξη στην αγορά των κηρών παραφίνης του ΕΟΧ και στη γερμανική αγορά του κηρού ακατέργαστης παραφίνης (gatsch).

2 Οι αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι, πέραν της προσφεύγουσας, οι ακόλουθες επιχειρήσεις: η Esso Deutschland GmbH, η Esso Société anonyme française, η ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA και η Exxon Mobil Corp. (στο εξής, από κοινού: ExxonMobil), η H&R ChemPharm, η H&R Wax Company Vertrieb GmbH και η Hansen & Rosenthal KG (στο εξής, από κοινού: H&R), η Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG (στο εξής: Tudapetrol), η MOL Nyrt., η Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, η Repsol Petróleo SA και η Repsol YPF SA (στο εξής, από κοινού: Repsol), η Sasol Wax GmbH, η Sasol Wax International AG, η Sasol Holding in Germany GmbH και η Sasol Ltd (στο εξής, από κοινού: Sasol), η Shell Deutschland Oil GmbH, η Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, η Deutsche Shell GmbH, η Shell International Petroleum Company Ltd, η The Shell Petroleum Company Ltd, η Shell Petroleum NV και η The Shell Transport and Trading Company Ltd (στο εξής, από κοινού: Shell), η RWE Dea AG και η RWE AG (στο εξής, από κοινού: RWE) καθώς και η Total SA και η Total France SA (στο εξής, από κοινού: Total) (αιτιολογική σκέψη 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

3 Οι κηροί παραφίνης παρασκευάζονται σε διυλιστήριο από αργό πετρέλαιο. Οι εν λόγω κηροί χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ποικίλων προϊόντων όπως κεριά, χημικά, επίσωτρα, προϊόντα αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς και στις βιομηχανίες καουτσούκ, συσκευασίας, συγκολλητικών και τσίχλας (αιτιολογική σκέψη 4 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

4 Ο κηρός ακατέργαστης παραφίνης είναι η πρώτη ύλη που απαιτείται για την παρασκευή κηρών παραφίνης. Παράγεται σε διυλιστήρια ως υποπροϊόν κατά την παρασκευή ελαίων βάσεως από αργό πετρέλαιο. Πωλείται επίσης σε τελικούς πελάτες, όπως για παράδειγμα σε παραγωγούς μοριοσανίδων (αιτιολογική σκέψη 5 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

5 Έναυσμα για την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής αποτέλεσαν οι πληροφορίες περί υπάρξεως συμπράξεως που γνωστοποίησε στο θεσμικό αυτό όργανο η Shell Deutschland Schmierstoff με την από 17 Μαρτίου 2005 αίτησή της περί απαλλαγής βάσει της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία) (αιτιολογική σκέψη 72 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

6 Στις 28 και 29 Απριλίου 2005 η Επιτροπή διενήργησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ L 1, σ. 1), επιτόπιους ελέγχους στις εγκαταστάσεις της «H&R/Tudapetrol», της Eni, της MOL, καθώς και στις εγκαταστάσεις των εταιριών των ομίλων Sasol, ExxonMobil, Repsol και Total (αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

7 Μεταξύ 25 και 29 Μαΐου 2007 η Επιτροπή απηύθυνε ανακοίνωση των αιτιάσεων στις εταιρίες που παρατίθενται στη σκέψη 2 ανωτέρω, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η προσφεύγουσα (αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Με έγγραφο της 14ης Αυγούστου 2007, η Eni απάντησε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

8 Στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή διοργάνωσε ακρόαση στην οποία μετείχε η Eni (αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

9 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εκτίμησε, βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, ότι οι αποδέκτες, που αποτελούσαν την πλειονότητα των παραγωγών κηρών παραφίνης και κηρού ακατέργαστης παραφίνης εντός του ΕΟΧ, συμμετείχαν σε ενιαία, σύνθετη και διαρκή παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ η οποία κάλυπτε το έδαφος του ΕΟΧ. Η παράβαση αυτή συνίστατο σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης (στο εξής: κύρια πτυχή της παραβάσεως). Όσον αφορά την RWE (εν συνεχεία Shell), την ExxonMobil, τη MOL, τη Repsol, τη Sasol και την Total, η παράβαση που αφορούσε τους κηρούς παραφίνης είχε ως αντικείμενο και την κατανομή πελατών ή αγορών (στο εξής: δεύτερη πτυχή της παραβάσεως). Επιπλέον, η παράβαση που διέπραξαν οι RWE, ExxonMobil, Sasol και Total αφορούσε επίσης τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης που πωλείτο σε τελικούς πελάτες στη γερμανική αγορά (στο εξής: πτυχή της παραβάσεως που αφορά τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης) (αιτιολογικές σκέψεις 2, 95, 328 και άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

10 Οι παραβατικές πρακτικές συμφωνούνταν στο πλαίσιο συναντήσεων αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού οι οποίες αποκαλούνταν «τεχνικές συναντήσεις» ή ενίοτε συναντήσεις «Blauer Salon» από τους συμμετέχοντες σε αυτές, καθώς και στο πλαίσιο «συναντήσεων για τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης» οι οποίες ήταν ειδικά αφιερωμένες σε ζητήματα που άπτονταν του κηρού ακατέργαστης παραφίνης.

11 Τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν εν προκειμένω υπολογίστηκαν βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2) (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2006), που ίσχυαν κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της ανακοινώσεως των αιτιάσεων στις εταιρίες που παρατίθενται στη σκέψη 2 ανωτέρω.

12 Η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι ακόλουθες επιχειρήσεις παραβίασαν το άρθρο 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ μετέχοντας, κατά τις αναφερόμενες περιόδους, σε διαρκή συμφωνία και/ή [διαρκή] εναρμονισμένη πρακτική στον τομέα κηρών παραφίνης της κοινής αγοράς και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, του ΕΟΧ:

Eni SpA: Στις [30 και 31] Οκτωβρίου 1997 και από τις 21 Φεβρουαρίου 2002 έως τις 28 Απριλίου 2005·

[…]

Άρθρο 2

Για την παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο 1, επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα:

Eni SpA: 29 120 000 EUR·

Esso Société anonyme française: 83 588 400 EUR·

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με τις

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA και ExxonMobil Corporation για 34 670 400 EUR εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με την Esso Deutschland GmbH για 27 081 600 EUR·

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 EUR·

Hansen & Rosenthal KG από κοινού και εις ολόκληρον με την H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 24 000 000 EUR·

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με την

H&R ChemPharm GmbH για 22 000 000 EUR·

MOL Nyrt.: 23 700 000 EUR·

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA από κοινού και εις ολόκληρον με τις Repsol Petróleo SA και Repsol YPF SA: 19 800 000 EUR·

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 EUR,

εκ των οποίων από κοινού και εις ολόκληρον με τις

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH και Sasol [Ltd] για 250 700 000 EUR ·

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, The Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV και The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 EUR·

RWE-Dea AG από κοινού και εις ολόκληρον με την RWE AG: 37 440 000 EUR ·

Total France SA από κοινού και εις ολόκληρον με την Total SA: 128 163 000 EUR.»

1. *Επί του ομίλου Eni*

13 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση, με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε τα ακόλουθα:

«[…]

(342) Με το κεφάλαιο 4 διαπιστώθηκε ότι, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής της, η Eni μετείχε στη σύμπραξη μέσω μισθωτών υπαλλήλων της AgipPetroli SpA και της Eni SpA […]

(343) Η AgipPetroli SpA εκπροσωπήθηκε σε συνάντηση διεξαχθείσα στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 και σε συναντήσεις πραγματοποιηθείσες μεταξύ 21 και 22 Φεβρουαρίου 2002 και 31 Δεκεμβρίου 2002 (όταν συγχωνεύθηκε με την Eni SpA οπότε έπαυσε να υφίσταται), ενώ η Eni SpA μετείχε από την 1η Ιανουαρίου 2003 (από την ημερομηνία αυτή, τα τμήματα διυλίσεως και μάρκετινγκ της Eni ήταν υπεύθυνα για τις πωλήσεις κηρών παραφίνης και κηρού ακατέργαστης παραφίνης) έως τις 28 Απριλίου 2005 (ημερομηνία παύσεως της παραβάσεως).

(344) Η AgipPetroli SpA απορροφήθηκε από την Eni SpA στις 31 Δεκεμβρίου 2002. Κατά συνέπεια, δυνάμει των αρχών που καθορίζονται με την αιτιολογική σκέψη 334, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Eni SpA υπεισήλθε στις υποχρεώσεις που συνεπάγονται οι προ της 31ης Δεκεμβρίου 2002 δραστηριότητες της AgipPetroli SpA […]

(345) Ως εκ τούτου, στην Eni SpA δεν πρέπει να καταλογιστεί ευθύνη μόνο για την άμεση συμμετοχή της στην παράβαση μετά την απορρόφηση της AgipPetroli SpA (στις 31 Δεκεμβρίου 2002), αλλά επίσης για τις δραστηριότητες τις οποίες ανέπτυξε η AgipPetroli SpA στο εσωτερικό της συμπράξεως πριν από την ημερομηνία αυτή.

(346) Με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Eni δεν αμφισβήτησε τις διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε η Επιτροπή όσον αφορά την ευθύνη της.

(347) Για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, καταλογίζεται στην Eni SpA ευθύνη για συνάντηση διεξαχθείσα στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 και για συμμετοχή της στην παράβαση μεταξύ 21 Φεβρουαρίου 2002 και 28 Απριλίου 2005 (ημερομηνία παύσεως της παραβάσεως).»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 17 Δεκεμβρίου 2008, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ορισμένες ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

16 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους έθεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Μαρτίου 2013.

17 Λαμβανομένων υπόψη των κοινών πραγματικών περιστατικών μεταξύ των υποθέσεων T-540/08, Esso κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-541/08, Sasol κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-543/08, RWE και RWE Dea κατά Επιτροπής, T-544/08, Hansen & Rosenthal και H&R Wax Company Vertrieb κατά Επιτροπής, T-548/08, Total κατά Επιτροπής, T-550/08, Tudapetrol κατά Επιτροπής, T-551/08, H&R ChemPharm κατά Επιτροπής, T-562/08, Repsol YPF Lubricantes y especialidades κ.λπ. κατά Επιτροπής, και T-566/08, Total Raffinage και Marketing κατά Επιτροπής, καθώς και της συνάφειας των εγειρόμενων νομικών ζητημάτων, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε να εκδώσει απόφαση επί της παρούσας υποθέσεως μόνο μετά την ολοκλήρωση των επ' ακροατηρίου συζητήσεων στις εν λόγω συναφείς υποθέσεις, η τελευταία εκ των οποίων διεξήχθη στις 3 Ιουλίου 2013.

18 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση εν όλω ή εν μέρει και να αντλήσει τις αναγκαίες συνέπειες ως προς το ύψος του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου,

— επικουρικώς, να ακυρώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε ή να μειώσει το ύψος του,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

19 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

20 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει έξι λόγους ακυρώσεως.

21 Η προσφεύγουσα προβάλλει δύο πρώτους λόγους με τους οποίους αμφισβητεί τη συμμετοχή της στη σύμπραξη και οι οποίοι αντλούνται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Ο πρώτος λόγος αφορά την απόδειξη της συμμετοχής της λόγω της παρουσίας της στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997. Ο δεύτερος λόγος αφορά τη συμμετοχή της στην παράβαση κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005.

22 Εκτός των ανωτέρω, η προσφεύγουσα προβάλλει τέσσερις ακόμη λόγους σχετικούς με τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου που της επιβλήθηκε. Ο τρίτος λόγος αντλείται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, καθώς και από προσβολή των αρχών της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως λόγω του εσφαλμένου καθορισμού συντελεστή 17 % για τη σοβαρότητα της παραβάσεως και για τον υπολογισμό του πρόσθετου ποσού που επονομάζεται «δικαίωμα εισόδου». Ο τέταρτος λόγος αντλείται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003 και των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, από προσβολή των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ίσης μεταχειρίσεως καθώς και από κατάχρηση εξουσίας λόγω της προσαυξήσεως του ποσού του προστίμου κατά 60 % δυνάμει της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής. Ο πέμπτος λόγος αντλείται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, από προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και από αθέτηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως στο μέτρο που η Επιτροπή δεν δέχτηκε τη συνδρομή της ελαφρυντικής περιστάσεως της ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής της προσφεύγουσας στη σύμπραξη και της μη συμμετοχής της στη θέση της επίμαχης συμπράξεως σε εφαρμογή. Ο έκτος λόγος αντλείται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003 και των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 λόγω του ότι η Επιτροπή δεν δέχτηκε τη συνδρομή της ελαφρυντικής περιστάσεως της αμέλειας.

23 Δεδομένου ότι ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος αφορούν την εκτίμηση των στοιχείων βάσει των οποίων αποδεικνύεται η συμμετοχή της Eni στη σύμπραξη, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να τους εξετάσει από κοινού.

1. *Επί του πρώτου και του δεύτερου λόγου σχετικά με τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη, οι οποίοι αντλούνται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ*

24 Με τον πρώτο λόγο η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παρανόμως διαπίστωσε τη συμμετοχή της σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική στηριζόμενη στην παρουσία της προσφεύγουσας στην τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 στο Αμβούργο (Γερμανία). Με τον δεύτερο λόγο, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι παρανόμως διαπιστώθηκε η συμμετοχή της στη σύμπραξη μεταξύ 21 Φεβρουαρίου 2002 και 28 Απριλίου 2005.

Επί των εννοιών της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής

25 Κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

26 Για να υφίσταται συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί οι εν λόγω επιχειρήσεις να εξέφρασαν την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν με συγκεκριμένο τρόπο στην αγορά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256, και της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-1487, σκέψη 199).

27 Μπορεί να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ έχει συναφθεί, εφόσον υπάρχει σύγκλιση των βουλήσεων επί της ίδιας της αρχής του περιορισμού του ανταγωνισμού, έστω και αν τα ειδικά στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού αποτελούν ακόμη αντικείμενο διαπραγματεύσεων (βλ., συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 2011, T-240/07, Heineken Nederland και Heineken κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-3355, σκέψη 45· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 26 ανωτέρω, σκέψεις 151 έως 157 και 206).

28 Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής συνίσταται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φτάσει μέχρι του σημείου πραγματοποιήσεως συμφωνίας κατά κυριολεξία, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 115, και C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψη 158).

29 Συναφώς, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών που μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά εντός της αγοράς υφιστάμενου ή εν δυνάμει ανταγωνιστή είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού (απόφαση Heineken Nederland και Heineken κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψη 47· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 28 ανωτέρω, σκέψεις 116 και 117).

Επί των αρχών που διέπουν την εκτίμηση των αποδείξεων

30 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή πρέπει να προσκομίζει τις αποδείξεις των παραβάσεων τις οποίες διαπιστώνει και να εξασφαλίζει στοιχεία ικανά να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμο την ύπαρξη των περιστατικών που στοιχειοθετούν παράβαση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 58, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP και T-61/02 OP, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Όσον αφορά την έκταση του δικαστικού ελέγχου, κατά πάγια νομολογία, οσάκις επιλαμβάνεται προσφυγής ακυρώσεως μιας αποφάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να ασκεί εν γένει πλήρη έλεγχο ως προς το αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2000, T-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 Στο πλαίσιο αυτό, ενδεχόμενη αμφιβολία του δικαστή πρέπει να αποβαίνει υπέρ της επιχειρήσεως στην οποία απευθύνεται η απόφαση που διαπιστώνει παράβαση. Συνεπώς, ο δικαστής δεν μπορεί να συμπεράνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη της επίδικης παραβάσεως, εφόσον διατηρεί ακόμη αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό, ιδίως στο πλαίσιο προσφυγής με την οποία επιδιώκεται η ακύρωση αποφάσεως περί επιβολής προστίμου (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 60, και της 12ης Ιουλίου 2011, T-112/07, Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-3871, σκέψη 58).

33 Πράγματι, στην τελευταία αυτή περίπτωση, είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, τεκμηρίου που αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία συνιστούν γενικές αρχές του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των επιδίκων παραβάσεων, καθώς και της φύσεως και του βαθμού αυστηρότητας των κυρώσεων τις οποίες επισύρουν, η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας εφαρμόζεται και επί των διαδικασιών των σχετικών με παραβάσεις των ισχυόντων για τις επιχειρήσεις κανόνων ανταγωνισμού που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 59· βλ., επίσης, συναφώς, απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Είναι συνεπώς αναγκαίο να προβάλει η Επιτροπή συγκεκριμένα και συγκλίνοντα στοιχεία που να αποδεικνύουν την ύπαρξη της παραβάσεως. Υπογραμμίζεται πάντως ότι δεν χρειάζεται οπωσδήποτε κάθε αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προσκομίζει η Επιτροπή να ανταποκρίνεται στα κριτήρια αυτά σε σχέση με κάθε χωριστό στοιχείο της παραβάσεως. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω όργανο, συνολικώς εκτιμώμενη, να ανταποκρίνεται στην απαίτηση αυτή (βλ. απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 62 και 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Οι ενδείξεις τις οποίες επικαλείται με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή για να αποδείξει ότι μια επιχείρηση παρέβη το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να εκτιμώνται όχι μεμονωμένα, αλλά στο σύνολό τους (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2008, T-53/03, BPB κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-1333, σκέψη 185 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Πρέπει, επίσης, να παρατηρηθεί ότι, στην πράξη, η Επιτροπή είναι συχνά υποχρεωμένη να αποδεικνύει την ύπαρξη παραβάσεως υπό αντίξοες προς τούτο συνθήκες, στο μέτρο που μπορεί να έχουν παρέλθει πολλά έτη από την εποχή των περιστατικών τα οποία συνιστούν την παράβαση, πολλές δε από τις επιχειρήσεις κατά των οποίων στρέφεται η έρευνα δεν έχουν συνεργαστεί ενεργά μαζί της. Εναπόκειται μεν αναγκαστικά στην Επιτροπή να αποδείξει ότι συνήφθη μια παράνομη συμφωνία περί καθορισμού των τιμών, θα ήταν όμως υπερβολικό να απαιτείται, επιπλέον, να αποδείξει τον ειδικό μηχανισμό μέσω του οποίου θα επιτυγχανόταν ο σκοπός αυτός. Πράγματι, θα ήταν ιδιαίτερα εύκολο για μια επιχείρηση ευθυνόμενη για παράβαση να αποφύγει κάθε κύρωση σε περίπτωση που μπορούσε να αντλήσει επιχείρημα από το ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία μιας παράνομης συμφωνίας είναι ασαφείς, έστω και αν η ύπαρξη της συμφωνίας και ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός της έχουν επαρκώς αποδειχθεί. Οι επιχειρήσεις μπορούν να αμυνθούν λυσιτελώς σε μια τέτοια περίπτωση εφόσον έχουν τη δυνατότητα να διατυπώνουν παρατηρήσεις για όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται εναντίον τους η Επιτροπή (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 203).

37 Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα των οποίων μπορεί να γίνει επίκληση προς στοιχειοθέτηση της παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, η αρχή που ισχύει στο δίκαιο της Ένωσης είναι η αρχή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-50/00, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2395, σκέψη 72, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 64).

38 Όσον αφορά την ισχύ των διαφόρων αποδεικτικών στοιχείων, το μόνο εφαρμοστέο κριτήριο προς εκτίμησή τους είναι η αξιοπιστία τους (απόφαση Dalmine κατά Επιτροπής, σκέψη 37 ανωτέρω, σκέψη 72).

39 Κατά τους γενικούς κανόνες στον τομέα της αποδείξεως, η αξιοπιστία και, επομένως, η αποδεικτική ισχύς εγγράφου εξαρτάται από την προέλευσή του, τις περιστάσεις υπό τις οποίες συντάχθηκε, τον αποδέκτη του και το περιεχόμενό του (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 2000,

T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψεις 1053 και 1838, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 70).

40 Όταν η Επιτροπή διαπιστώνει την ύπαρξη παραβάσεως στηριζόμενη αποκλειστικά στη συμπεριφορά των εμπλεκομένων επιχειρήσεων στην αγορά, αρκεί οι επιχειρήσεις αυτές να αποδείξουν τη συνδρομή περιστάσεων που φωτίζουν διαφορετικά τα αποδειχθέντα από την Επιτροπή γεγονότα, καθιστώντας δυνατή άλλη εύλογη εξήγηση αντί της εξηγήσεως βάσει της οποίας η Επιτροπή διαπίστωσε την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 186).

41 Αντιθέτως, στην περίπτωση που η Επιτροπή στηρίζεται σε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, στις οικείες επιχειρήσεις απόκειται όχι απλώς να υποστηρίξουν μια εύλογη άποψη διαφορετική εκείνης της Επιτροπής, αλλά να υποστηρίξουν ότι οι αποδείξεις επί των οποίων στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη της υπάρξεως της παραβάσεως είναι ανεπαρκείς (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 187). Η κατά τα ανωτέρω απόδειξη δεν παραβιάζει την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-235/92 P, Montecatini κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4539, σκέψη 181).

42 Δεδομένου ότι είναι τοις πάσι γνωστόν ότι απαγορεύεται η συμμετοχή σε πρακτικές ή συμφωνίες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό και ότι ενδέχεται να επιβληθούν κυρώσεις στους παραβάτες, είναι σύνηθες να αναπτύσσονται κρυφίως οι δραστηριότητες τις οποίες συνεπάγονται αυτές οι πρακτικές και συμφωνίες, να πραγματοποιούνται μυστικές συναντήσεις και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή η προσκόμιση στοιχείων από τα οποία να προκύπτει με σαφήνεια η ύπαρξη επαφών μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρηματιών. Ακόμα και όταν η Επιτροπή ανακαλύπτει τέτοια στοιχεία, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διάσπαρτα, οπότε είναι συχνά απαραίτητη η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών διά της επαγωγής. Η ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας μπορεί να συνάγεται από σειρά συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, δύνανται να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψεις 55 έως 57· βλ., επίσης, απόφαση Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30 ανωτέρω, σκέψεις 64 και 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Στο πλαίσιο εκτιμήσεως της αποδεικτικής αξίας των έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων, πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι το οικείο έγγραφο συντάχθηκε σε άμεση συνάφεια με τα πραγματικά περιστατικά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1999, T-157/94, Ensidesa κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-707, σκέψη 312, και της 16ης Δεκεμβρίου 2003, T-5/00 και T-6/00, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5761, σκέψη 181) ή από μάρτυρα με άμεση γνώση των εν λόγω περιστατικών (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 207).

44 Η απουσία ημερομηνίας ή υπογραφής από ένα έγγραφο ή το γεγονός ότι είναι κακογραμμένο δεν αφαιρεί από το έγγραφο αυτό κάθε αποδεικτική ισχύ, εφόσον η προέλευσή του, η πιθανή χρονολογία του και το περιεχόμενό του μπορούν να καθοριστούν με αρκετή βεβαιότητα (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2006, T-217/03 και T-245/03, FNCBV κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4987, σκέψη 124· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 10ης Μαρτίου 1992, T-11/89, Shell κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-757, σκέψη 86).

45 Από την αρχή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων συνάγεται ότι, έστω και αν η έλλειψη αποδεικτικών εγγράφων ενδέχεται να είναι κρίσιμη στο πλαίσιο της συνολικής εκτιμήσεως της δέσμης των ενδείξεων τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, τούτο και μόνον δεν έχει ως συνέπεια να παρέχεται

στην εμπλεκόμενη επιχείρηση η δυνατότητα να θέτει εν αμφιβόλω τα επιχειρήματα της Επιτροπής προτείνοντας διαφορετική ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών. Τούτο συμβαίνει μόνο σε περίπτωση που από τις αποδείξεις της Επιτροπής δεν παρέχεται η δυνατότητα να διαπιστωθεί η ύπαρξη της παραβάσεως ανεπιφύλακτα και χωρίς να απαιτείται σχετική ερμηνεία (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 65· βλ., επίσης, συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-36/05, Coats Holdings και Coats κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 74).

46 Εξάλλου, καμία διάταξη ή γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επικαλείται, έναντι επιχειρήσεως, δηλώσεις άλλων επιχειρήσεων στις οποίες προσάπτεται συμμετοχή στη σύμπραξη. Αν δεν ίσχυε αυτό, το βάρος της αποδείξεως των συμπεριφορών που αντιβαίνουν στο άρθρο 81 ΕΚ, το οποίο βαρύνει την Επιτροπή, θα ήταν δυσβάστακτο και ασυμβίβαστο προς την αποστολή της επιβλέψεως της ορθής εφαρμογής των διατάξεων αυτών (αποφάσεις JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 192, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 67).

47 Όσον αφορά τις δηλώσεις, ιδιαίτερα μεγάλη αποδεικτική αξία μπορεί να αναγνωριστεί σε εκείνες οι οποίες, πρώτον, είναι αξιόπιστες, δεύτερον, έγιναν επ' ονόματι επιχειρήσεως, τρίτον, προέρχονται από πρόσωπο το οποίο έχει επαγγελματική υποχρέωση να δρα προς το συμφέρον της επιχειρήσεως αυτής, τέταρτον, στρέφονται κατά των συμφερόντων του δηλούντος, πέμπτον, προέρχονται από άμεσο μάρτυρα των περιστατικών τα οποία αναφέρουν και, έκτον, προσκομίζονται εγγράφως, εκουσίως και κατόπιν ωρίμου σκέψεως (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 71· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψεις 205 έως 210).

48 Ωστόσο, η δήλωση στην οποία προβαίνει επιχείρηση εμπλεκόμενη σε σύμπραξη, και η ακρίβεια της οποίας αμφισβητείται από διάφορες άλλες ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά επαρκή απόδειξη της διαπράξεως παραβάσεως από τις επιχειρήσεις αυτές αν δεν τεκμηριώνεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία, εξυπακουομένου ότι ο απαιτούμενος βαθμός τεκμηριώσεως ενδέχεται να είναι μικρότερος, λόγω της αξιοπιστίας των σχετικών δηλώσεων (αποφάσεις JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψεις 219 και 220, και Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 68).

49 Επιπλέον, μολονότι επιβάλλεται γενικά κάποια δυσπιστία έναντι εκουσίων δηλώσεων των σημαντικότερων μετεχόντων σε αθέμιτη σύμπραξη, δεδομένου ότι ενδέχεται αυτοί να έχουν την τάση να υποτιμήσουν τη σημασία της δικής τους συμμετοχής στην παράβαση και να διογκώσουν εκείνη των άλλων, παρά ταύτα, το γεγονός ότι ζητείται η εφαρμογή της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία με σκοπό τη χορήγηση απαλλαγής από το πρόστιμο ή μειώσεως του ποσού του δεν παρακινεί οπωσδήποτε τον ενδιαφερόμενο να καταθέσει αλλοιωμένα αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά τη συμμετοχή των λοιπών μελών της οικείας συμπράξεως. Συγκεκριμένα, κάθε προσπάθεια να παραπλανηθεί η Επιτροπή μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την ειλικρίνεια καθώς και την πληρότητα της συνεργασίας του αιτούντος και, κατά συνέπεια, να θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να επωφεληθεί πλήρως από την ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία (απόφαση Hitachi κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32 ανωτέρω, σκέψη 72· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2006, T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4441, σκέψη 70).

50 Ειδικότερα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το γεγονός ότι ένα πρόσωπο ομολογεί ότι έχει διαπράξει παράβαση και αναγνωρίζει έτσι πραγματικά περιστατικά που βαίνουν πέραν εκείνων των οποίων η ύπαρξη θα μπορούσε να συναχθεί άμεσα από τα επίμαχα έγγραφα συνεπάγεται a priori, ελλείψει ιδιαιτέρων περιστάσεων που να παρέχουν ενδείξεις περί του αντιθέτου, ότι το πρόσωπο αυτό αποφάσισε να πει την αλήθεια. Εξάλλου, οι δηλώσεις που αντίκεινται στα συμφέροντα του δηλούντος πρέπει, καταρχήν, να θεωρούνται ως ιδιαιτέρως αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία (αποφάσεις JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψεις 211 και 212· της 26ης Απριλίου 2007,

T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 και T-136/02, Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-947, σκέψη 166, και της 8ης Ιουλίου 2008, T-54/03, Lafarge κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 59).

51 Η προπαρατεθείσα νομολογία εφαρμόζεται, κατ' αναλογία, στο άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ.

Επί της περιγραφής της κύριας πτυχής της παραβάσεως με την προσβαλλόμενη απόφαση

52 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή εκτίμησε, με την αιτιολογική σκέψη 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, υπό τον τίτλο «Συνοπτική παρουσίαση της παραβάσεως», ότι οι αποδέκτες της εν λόγω αποφάσεως είχαν μετάσχει σε ενιαία, σύνθετη και διαρκή παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Η κύρια πτυχή της παραβάσεως αυτής συνίστατο «σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών» σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης. Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, αυτή η κύρια πτυχή αποτελούσε τη μόνη συνιστώσα της παραβάσεως στην οποία είχε μετάσχει η προσφεύγουσα.

53 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 106 επ. της προσβαλλομένης αποφάσεως, και υπό τον τίτλο «4.1. Βασικές αρχές και λειτουργία της συμπράξεως», η Επιτροπή περιέγραψε την κύρια πτυχή της παραβάσεως ως εξής:

«[…]

(106) Οι τεχνικές συναντήσεις περιελάμβαναν πάντοτε δύο μέρη: μια αρχική συζήτηση που αφορούσε τεχνικά ζητήματα και, εν συνεχεία, συζητήσεις των οποίων η φύση ήταν αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού και οι οποίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό τιμών, την κατανομή των αγορών και της πελατείας (σε ορισμένες περιπτώσεις), και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών όπως οι τρέχουσες και μελλοντικές τιμολογιακές πολιτικές, οι πελάτες, η παραγωγική ικανότητα και ο όγκος των πωλήσεων.

(107) Οι συζητήσεις που αφορούσαν τις τιμές και τις πιθανές αυξήσεις των τιμών ελάμβαναν συνήθως χώρα κατά το πέρας των τεχνικών συναντήσεων. Εν γένει, η Sasol εξέταζε τις συζητήσεις που αφορούσαν τις τιμές, αλλά ακολούθως οι τιμές και οι στρατηγικές της τιμολογιακής πολιτικής συζητούνταν από όλους τους συμμετέχοντες υπό τη μορφή συζητήσεως στρογγυλής τραπέζης. […] Οι συζητήσεις αφορούσαν τόσο τις αυξήσεις των τιμών και τις ενδεικτικές τιμές για συγκεκριμένους πελάτες και τις αυξήσεις των γενικών τιμών όσο και τις ελάχιστες τιμές και τις ενδεικτικές τιμές για το σύνολο της αγοράς. […] Οι αυξήσεις των τιμών συμφωνούνταν κατά κανόνα σε απόλυτους αριθμούς και όχι σε ποσοστά (π.χ. 60 [ευρώ] ανά τόνο για τους πλήρως εξευγενισμένους κηρούς παραφίνης). […] Οι ελάχιστες τιμές δεν συμφωνούνταν μόνον όταν υπήρχε συμφωνία περί αυξήσεως των τιμών, αλλά και όταν δεν ήταν εφικτή η αύξηση των τιμών (π.χ. σε περίοδο πτώσεως των τιμών) […]

[…]

(109) Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων αντήλλασσαν, εξάλλου, εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες και αποκάλυπταν τη γενική στρατηγική τους [...]

(110) Οι επιχειρήσεις, πλην της MOL, εκπροσωπούνταν από υπευθύνους που είχαν την εξουσία να καθορίζουν την τιμολογιακή στρατηγική της αντίστοιχης επιχειρήσεώς τους και να καθορίζουν τις τιμές για συγκεκριμένους πελάτες […]

(111) Κατά την πλειονότητα των τεχνικών συναντήσεων, οι συζητήσεις επί των τιμών αφορούσαν εν γένει τους κηρούς παραφίνης […] και σπανίως μόνον τα διάφορα είδη κηρών παραφίνης (όπως είναι οι πλήρως εξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, οι ημιεξευγενισμένοι κηροί παραφίνης, τα μίγματα κηρών/οι ειδικοί τύποι κηρών, οι κηροί σκληρής παραφίνης ή οι υδρογονωμένοι κηροί). Ήταν απολύτως σαφές σε όλες τις επιχειρήσεις ότι οι τιμές για όλα τα είδη κηρών παραφίνης θα αυξάνονταν κατά το ίδιο ποσό ή κατά το ίδιο ποσοστό [...]

[…]

(113) Το αποτέλεσμα των τεχνικών συναντήσεων υλοποιείτο κατά κανόνα διά της ανακοινώσεως των αυξήσεων των τιμών στους πελάτες ή διά της ακυρώσεως των υφιστάμενων τύπων τιμολογήσεως. […] Οι σποραδικές περιπτώσεις αθετήσεως των συμπεφωνημένων ή μη εφαρμογής τους συζητούνταν στις επόμενες συναντήσεις (βλ., π.χ., τις αιτιολογικές σκέψεις 149 και 157). Κατά κανόνα, μία από τις εκπροσωπούμενες επιχειρήσεις ελάμβανε την πρωτοβουλία και άρχιζε να αυξάνει τις τιμές της. Κατά κανόνα, επρόκειτο για τη Sasol, ωστόσο ενίοτε αυτή ζητούσε από κάποιον άλλον συμμετέχοντα να αρχίσει. Λίγο μετά από την ανακοίνωση στην πελατεία, από μια επιχείρηση, της προθέσεώς της να αυξήσει τις τιμές, οι λοιποί προμηθευτές ακολουθούσαν και ανακοίνωναν επίσης αυξήσεις των τιμών. […] Τα πρόσωπα που εκπροσωπούσαν τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων ενημέρωναν τους λοιπούς για τις ενέργειες που έπρεπε να αναληφθούν προκειμένου να εφαρμοστούν τα αποτελέσματα των τεχνικών συναντήσεων. Οι πληροφορίες αυτές διαβιβάζονταν προφορικώς […] ή διά της αποστολής αντιγράφου των ανακοινώσεων περί αυξήσεως των τιμών ή της ακυρώσεως των οικείων τιμών σε μία ή στο σύνολο των λοιπών [μετεχουσών] επιχειρήσεων. Πράγματι, η Επιτροπή ανακάλυψε ότι υπήρχε ανταλλαγή τέτοιων ανακοινώσεων μεταξύ των μερών. Εντοπίσθηκε δείγμα περίπου 150 εγγράφων αυτού του τύπου που είχαν ανταλλαγεί κατά τις έξι εβδομάδες μετά από τις τεχνικές συναντήσεις. […] Επίσης, υπήρξε δήλωση ότι, βάσει συμφωνίας, οι εκπροσωπούμενες επιχειρήσεις δεν έπρεπε να επωφεληθούν από την εφαρμογή της συμφωνηθείσας αυξήσεως των τιμών προκειμένου να αυξήσουν το δικό τους μερίδιο στην αγορά. […] Η δήλωση αυτή δεν αμφισβητήθηκε από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.»

54 Υπό τον τίτλο «4.2. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις τεχνικές συναντήσεις» της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παρουσίασε καταρχάς έναν ανακεφαλαιωτικό πίνακα όπου αναγράφονται ο τόπος και η ημερομηνία των τεχνικών συναντήσεων καθώς και οι παρευρισκόμενες επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 124 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ακολούθως, εξέτασε τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούσαν εκάστη των τεχνικών συναντήσεων (αιτιολογικές σκέψεις 126 έως 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

55 Υπό τον τίτλο «5.3. Φύση της παρούσας παραβάσεως» της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αποσαφήνισε τις αρχές που διέπουν τον νομικό χαρακτηρισμό των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών και οι οποίες έχουν εφαρμογή εν προκειμένω:

«5.3.1. Αρχές […]

(205) [Σ]την περίπτωση σύνθετης παραβάσεως μεγάλης διάρκειας, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προβαίνει σε νομικό χαρακτηρισμό της συμφωνίας [ή] της εναρμονισμένης πρακτικής. Οι έννοιες της συμφωνίας ή της εναρμονισμένης πρακτικής είναι αόριστες και ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται. Η αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά είναι πολύ πιθανό να μεταβάλλεται ανά πάσα στιγμή ή οι μηχανισμοί της να προσαρμόζονται ή να ενισχύονται προκειμένου να συνεκτιμάται η εξέλιξη της καταστάσεως. Συγκεκριμένα, μια τέτοια διάκριση μπορεί να είναι ανέφικτη, στον βαθμό που μια παράβαση ενδέχεται να παρουσιάζει ταυτοχρόνως τα χαρακτηριστικά αμφοτέρων των μορφών απαγορευμένης συμπεριφοράς, ενώ, εξεταζόμενες χωριστά, ορισμένες από τις εκφάνσεις τους θα μπορούσαν να

οριστούν ως εμπίπτουσες μάλλον στη μία παρά στην άλλη μορφή. Εντούτοις, θα ήταν αφύσικο να υποδιαιρεθεί, στο πλαίσιο της αναλύσεως, σε περισσότερες διαφορετικές μορφές παραβάσεων αυτό που συνιστά σαφώς εφαρμογή συμπεριφορών με έναν μόνον και ενιαίο συνολικό σκοπό. Έτσι, σύμπραξη μπορεί να συνιστά τόσο μια συμφωνία όσο και μια εναρμονισμένη πρακτική. Το άρθρο 81 [ΕΚ] δεν προβλέπει κάποιον ειδικό νομικό χαρακτηρισμό για μια σύνθετη παράβαση του είδους που περιγράφεται στην παρούσα απόφαση [...]

(206) Στην περίπτωση συμπράξεως με περισσότερα μέλη των οποίων η αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά ενδέχεται να χαρακτηριστεί, επί τη βάσει της διάρκειάς της, ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική (σύνθετες παραβάσεις), η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εκτιμά σε ποια ακριβώς κατηγορία εμπίπτει έκαστο είδος συμπεριφοράς [...]»

56 Τέλος, πάντοτε υπό τον τίτλο «5.3. Φύση της παρούσας παραβάσεως» της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή περιέγραψε το περιεχόμενο της παραβάσεως ως εξής:

«5.3.2. Εφαρμογή

(210) Αποδείχθηκε από τα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στο κεφάλαιο 4 της παρούσας αποφάσεως ότι το σύνολο των επιχειρήσεων που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας συμμετείχαν σε συμπαιγνίες σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης, οι δε εταιρίες που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 2 συμμετείχαν σε συμπαιγνίες σε σχέση προς τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης, […] και ότι συμμετείχαν επί τακτικής βάσεως σε συναντήσεις στο πλαίσιο των οποίων συζητούνταν τα εξής ζητήματα:

1) ο καθορισμός των τιμών[·]

2) […] η κατανομή των πελατών και/ή η κατανομή των αγορών[·]

3) η αποκάλυψη και η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, ιδίως σε σχέση προς τους πελάτες, την τιμολόγηση, την ικανότητα παραγωγής και τους όγκους πωλήσεων[…]

5.3.2.2. Ο καθορισμός των τιμών

(240) Οι αιτιολογικές σκέψεις 98, 107, 126, 128, 131, 133, 135, 137, 139, 140, 142, 145, 147, 149, 152, 153, 156, 157, 163, 168, 174, 176 και 177 καταδεικνύουν ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις καθόριζαν ελάχιστες τιμές και συμφωνούσαν τιμολογιακές αυξήσεις (“καθορισμός τιμών”).

(241) Οι ExxonMobil, Repsol, Sasol και Shell επιβεβαίωσαν την ύπαρξη πρακτικών καθορισμού των τιμών (βλ. αιτιολογική σκέψη 107) και επιβεβαίωσαν εκ νέου την πληροφορία αυτή στο πλαίσιο της ακροάσεώς τους, καθώς και στην γραπτή απάντησή τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.»

57 Με την αιτιολογική σκέψη 298 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα ως προς τη συμμετοχή της Eni στη σύμπραξη:

«Όπως αποδείχθηκε με το κεφάλαιο 4, η Eni μετέσχε σε μία συνάντηση το 1997 και σε έντεκα συναντήσεις μεταξύ Φεβρουαρίου 2002 και Φεβρουαρίου 2005. Η συνάντηση του 1997 (βλ. αιτιολογική σκέψη 145) κατέστησε εφικτή την επίτευξη συμφωνίας για τις τιμές κατά την έννοια του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ. Όσον αφορά τις συναντήσεις μετά τον Φεβρουάριο του 2002 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 165 έως 178), η Επιτροπή συνάγει, υπό το πρίσμα των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων και σε συμφωνία με τη γενική περιγραφή της συνήθους δομής των τεχνικών συναντήσεων, ότι η Eni παρευρέθη, μετέσχε και συνέβαλε στις συναντήσεις για τον

καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών. Δεδομένου ότι η Eni μετέσχε, μετά το 2002, σε έντεκα από τις δεκατρείς διεξαχθείσες συναντήσεις, η Επιτροπή εκτιμά ότι η εν λόγω εταιρία γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό και τα μέτρα που λαμβάνονταν κατά τις εν λόγω τεχνικές συναντήσεις. Μολονότι δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η Eni μετέσχε στις συναντήσεις της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2004 και της 11ης και 12ης Μαΐου 2004, η Επιτροπή θεωρεί ότι η διαρκής συμμετοχή της Eni στην παράβαση αποδεικνύεται ως προς την περίοδο που περιλαμβάνεται μεταξύ 21ης και 22ας Φεβρουαρίου 2002 και 28ης Απριλίου 2005 [...] Η Επιτροπή εκτιμά ειδικότερα ότι τα συμβάντα που περιγράφονται με την αιτιολογική σκέψη 165 αποδεικνύουν ότι η Eni αξιοποίησε τις πληροφορίες που έλαβε σχετικά με τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών της στην αγορά, προσάρμοσε αναλόγως τη δική της συμπεριφορά και έλαβε μέτρα εφαρμογής. Η κατάσταση αυτή δύναται να χαρακτηριστεί εναρμονισμένη πρακτική.»

Επί της συμμετοχής της Eni στη σύμπραξη λόγω της παρουσίας της στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997

58 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί βασίμως να συναγάγει ότι η επιχείρηση αυτή μετέσχε στην παράβαση επειδή ήταν παρούσα στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997. Συγκεκριμένα, η παρουσία της προσφεύγουσας μπορούσε να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι ο εκπρόσωπός της επισκέφθηκε το Αμβούργο προκειμένου να διεξαγάγει νόμιμες διαπραγματεύσεις με τη Sasol. Εκτός αυτού, ο εν λόγω εκπρόσωπος αποστασιοποιήθηκε από το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο της επίμαχης τεχνικής συναντήσεως.

Εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων

59 Με την αιτιολογική σκέψη 145 της προσβαλλομένης αποφάσεως, που αφορά την τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997, η Επιτροπή στηρίζεται σε πρακτικά συναντήσεως «Blauer Salon» που κατάρτισε η Sasol και τα οποία περιέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

	«Ημερομηνία	Αύξηση	Ελάχιστη τιμή
√ SCHS, D			
√ Dea, D			
√ SRS-Tuda, D			
√ MOL, HU	1.1.		
√ Total, F	1.1.	DEM 10,-	DEM 120
Mobil-Bp, F			
√ Repsol, E			
√ Agip, I	1.1.	DEM 10»	

60 Η Sasol δήλωσε ότι από τα πρακτικά αυτά συνάγεται ότι όλοι οι συμμετέχοντες είχαν δεσμευθεί να αυξήσουν τις τιμές κατά 10 έως 12 γερμανικά μάρκα (DEM) ανά 100 kg, ότι η Total και η Agip επιθυμούσαν να αυξήσουν τις τιμές κατά 10 DEM και ότι τούτο θα οδηγούσε κατ' ανάγκην σε ελάχιστη τιμή 120 DEM ανά 100 kg, τουλάχιστον όσον αφορά την Total.

61 Τα επίπεδα και οι ημερομηνίες των αυξήσεων επιβεβαιώθηκαν πλήρως από δύο σημειώματα σχετικά με τη συνάντηση αυτή και τα οποία ανευρέθησαν στις εγκαταστάσεις της MOL.

62 Με την αιτιολογική σκέψη 145 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή, στηριζόμενη στα έγγραφα αυτά και σε επεξηγηματικές τους δηλώσεις προερχόμενες από διάφορες επιχειρήσεις, συνήγαγε τα ακόλουθα:

«[Ο]ι μετέχουσες επιχειρήσεις συμφώνησαν επί συγκεκριμένης στρατηγικής για την εναρμόνιση και την αύξηση των τιμών. Το σημείωμα αφορά ταυτοχρόνως τους κηρούς παραφίνης και τον κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Επιπλέον, το σημείωμα [της MOL] αποκαλύπτει ότι οι επιχειρήσεις αντάλλαξαν πληροφορίες σχετικά με τη διατήρηση και τη γενική στρατηγική των τιμών.»

63 Πρώτον, συναφώς, επισημαίνεται ότι η Sasol και η Repsol δήλωσαν ότι η τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997 είχε αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο. Επιπλέον, η Sasol προέβη επίσης σε ερμηνεία των εγγράφων τα οποία ανευρέθησαν από την Επιτροπή, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι όλοι οι μετέχοντες είχαν δεσμευτεί να αυξήσουν τις τιμές (βλ. σκέψη 60 ανωτέρω). Οι δηλώσεις αυτές έγιναν από τα πρόσωπα που μετείχαν στις τεχνικές συναντήσεις, κατόπιν ώριμης σκέψεως, και ενοχοποιούν επίσης τις επιχειρήσεις στο όνομα των οποίων έγιναν. Επομένως, κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται με τη σκέψη 47 ανωτέρω, οι επίμαχες δηλώσεις είναι ιδιαιτέρως αξιόπιστες.

64 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997 καταγράφεται με ιδιαίτερη λεπτομέρεια στα σημειώματα της MOL και στα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol. Προστίθεται ότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 215 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα σημειώματα της MOL είχαν συνταχθεί κατά τη διάρκεια των συναντήσεων από πρόσωπο το οποίο είχε παραστεί σε αυτές και το περιεχόμενό τους έχει συγκεκριμένη δομή και είναι σχετικώς λεπτομερειακό. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς των σημειωμάτων αυτών είναι ιδιαιτέρως αυξημένη. Όσον αφορά τα πρακτικά των συναντήσεων «Blauer Salon» της Sasol, πρόκειται για έγγραφα τα οποία ανάγονται στην περίοδο των πραγματικών περιστατικών και έχουν συνταχθεί σε ανύποπτο χρόνο, ήτοι λίγο μετά από κάθε τεχνική συνάντηση. Καίτοι το πρόσωπο το οποίο συνέταξε τα σημειώματα αυτά δεν ήταν παρόν στις τεχνικές συναντήσεις, εντούτοις στηρίχθηκε στις πληροφορίες που περιήλθαν στην κατοχή του από κάποιον συμμετέχοντα. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική ισχύς αυτών των πρακτικών είναι εξίσου αυξημένη.

65 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο συνάγει ότι από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία προσκομίζει η Επιτροπή με τη σκέψη 145 της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί ότι, κατά την τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997, οι μετέχοντες όντως συμφώνησαν να αυξήσουν τις τιμές των κηρών παραφίνης.

Επί της παρουσίας της Eni στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997 και του ζητήματος της αποστασιοποιήσεώς της

66 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι ο εκπρόσωπός της, ο DS., μετέσχε στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997.

67 Εντούτοις, υποστηρίζει ότι η παρουσία του DS. στην εν λόγω τεχνική συνάντηση ήταν συμπτωματική. Συγκεκριμένα, κατόπιν διμερούς συναντήσεως με τον εκπρόσωπο της Sasol, η οποία είναι πελάτης της Eni, ο τελευταίος προσκάλεσε τον DS. να παρευρεθεί και σε μια συνάντηση την οποία επρόκειτο να οργανώσει η Sasol σε ευρύτερη κλίμακα, μαζί με άλλους Ευρωπαίους παραγωγούς παραφινών.

68 Επιπλέον, η προσφεύγουσα αποστασιοποιήθηκε από το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο της επίμαχης τεχνικής συναντήσεως. Δεδομένου ότι ο DS. δεν ενδιαφερόταν για τα ζητήματα τα συνδεόμενα με τις εφαρμοζόμενες τιμές και τις προσφερόμενες ποσότητες, δεν μετείχε στις συζητήσεις, παρέμεινε όμως στη συνάντηση έως τη λήξη της απλώς για λόγους αβρότητας προς τη Sasol. Εντούτοις, όπως προκύπτει από σχετική δήλωσή του, ήδη από την έναρξη της συναντήσεως ο

DS. κατέστησε σαφές προς τους ομολόγους του της Sasol ότι οι συναντήσεις αυτές δεν ενδιέφεραν ούτε την Eni ούτε τον ίδιο προσωπικά. Το γεγονός ότι η αποστασιοποίησή του έγινε κατανοητή από τη Sasol αποδεικνύεται από το ότι η Eni δεν προσκλήθηκε στις τεχνικές συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα έως τις 21 Φεβρουαρίου 2002. Επιπλέον, στις 12 Ιουνίου 1998 η Eni αποχώρησε ακόμα και από την επαγγελματική ένωση European Wax Federation (EWF).

69 Κατά τη νομολογία, όσον αφορά συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού και οι οποίες εμφανίζονται, όπως εν προκειμένω, κατά τη διάρκεια συσκέψεων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ όταν οι συσκέψεις αυτές έχουν ως αντικείμενο να περιορίσουν, να εμποδίσουν ή να στρεβλώσουν τη λειτουργία του ανταγωνισμού και αποβλέπουν, έτσι, στο να οργανώσουν τεχνητά τη λειτουργία της αγοράς. Σε μια τέτοια περίπτωση, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η οικεία επιχείρηση μετέσχε σε συσκέψεις στο πλαίσιο των οποίων συνάφθηκαν συμφωνίες με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η συμμετοχή της εν λόγω επιχειρήσεως στη σύμπραξη. Εφόσον αποδειχθεί η συμμετοχή σε τέτοιες συναντήσεις, εναπόκειται στην ως άνω επιχείρηση να προβάλει στοιχεία ικανά να καταδείξουν ότι το πνεύμα της συμμετοχής της στις εν λόγω συναντήσεις δεν στρεφόταν κατά του ανταγωνισμού, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συναντήσεις αυτές υπό πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι εκείνοι (αποφάσεις του Δικαστηρίου Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 29 ανωτέρω, σκέψη 81, και της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-403/04 P και C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-729, σκέψη 47).

70 Η συλλογιστική επί της οποίας στηρίζεται η νομική αυτή αρχή είναι ότι η επιχείρηση, έχοντας συμμετάσχει στην εν λόγω συνάντηση χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από τα συζητηθέντα, άφησε τους λοιπούς μετέχοντες στη συνάντηση να εννοήσουν ότι επιδοκίμαζε το αποτέλεσμά της και ότι θα συμμορφωνόταν προς αυτό (βλ. αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 42 ανωτέρω, σκέψη 82, και Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 69 ανωτέρω, σκέψη 48).

71 Επισημαίνεται ότι τόσο τα σημειώματα της MOL όσο και τα πρακτικά της συναντήσεως «Blauer Salon» της Sasol μνημονεύουν την Eni, καθόσον τα έγγραφα αυτά περιέχουν τόσο το όνομα της εταιρίας Agip, τη θυγατρική της Eni που δραστηριοποιείται στον τομέα της παραγωγής των κηρών παραφίνης, όσο και το σχεδιαζόμενο από την Agip μέτρο αυξήσεως των τιμών (κατά το σημείωμα της MOL, 100 DEM ανά τόνο, και κατά τα πρακτικά της συναντήσεως «Blauer Salon», 10 DEM ανά 100 kg), αλλά και την προβλεπόμενη ημερομηνία αυξήσεως των τιμών (1η Ιανουαρίου 1998). Η σύγκλιση των εν λόγω εγγράφων ως προς τις λεπτομέρειες αυτές αποδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι πράγματι ο εκπρόσωπος της Eni ανακοίνωσε το μέτρο και την ημερομηνία αυξήσεως των τιμών των προϊόντων της, δηλαδή των κηρών παραφίνης, όπως ακριβώς το έπραξαν οι εκπρόσωποι των λοιπών παρευρισκομένων στην οικεία τεχνική συνάντηση επιχειρήσεων. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται επιπλέον από τη δήλωση της Sasol, σύμφωνα με την οποία οι περιλαμβανόμενοι στα επίμαχα έγγραφα πίνακες πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι όλοι οι μετέχοντες δεσμεύθηκαν να αυξήσουν τις τιμές κατά 10 έως 12 DEM ανά 100 kg (βλ. σκέψη 60 ανωτέρω).

72 Εκτός αυτού, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο DS. περιορίστηκε απλώς να επισημάνει προς τους εκπροσώπους της Sasol την έλλειψη ενδιαφέροντός του. Το γεγονός ότι το επίμαχο μέτρο αλλά και η ημερομηνία αυξήσεως των τιμών την οποία σχεδίαζε η Eni μνημονεύονται σε δύο σημειώματα τα οποία συνέταξαν ανεξάρτητα δύο επιχειρήσεις και τα οποία αντικατοπτρίζουν το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την κρίσιμη τεχνική συνάντηση συνιστά ένδειξη ότι, κατά την αντίληψη των λοιπών μετεχόντων, η Eni ενέκρινε τις σχετικές με τον ανταγωνισμό συνεννοήσεις. Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο της εν λόγω τεχνικής συναντήσεως πρέπει να απορριφθεί.

Συμπέρασμα για τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997

73 Βάσει της ανωτέρω αναλύσεως, διαπιστώνεται ότι στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 η προσφεύγουσα μετείχε σε τεχνική συνάντηση το αντικείμενο της οποίας ενέπιπτε στην κύρια πτυχή της παραβάσεως, δηλαδή στις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών καθώς και στην ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης. Πλην των άμεσων αποδείξεων συμμετοχής της προσφεύγουσας στις συνεννοήσεις για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Eni δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο της εν λόγω τεχνικής συναντήσεως. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή απέδειξε προσηκόντως ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην πρώτη πτυχή της παραβάσεως στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997.

74 Τα λοιπά επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν αναιρούν τη διαπίστωση αυτή.

75 Όσον αφορά την εκ μέρους της Sasol μη αποστολή προσκλήσεως προς την προσφεύγουσα να παρευρεθεί στις μεταγενέστερες τεχνικές συναντήσεις και την αποχώρηση της τελευταίας από την EWF, αρκεί η επισήμανση ότι το γεγονός ότι η Eni δεν προσκλήθηκε στις μεταγενέστερες τεχνικές συναντήσεις αντανακλάται δεόντως στην προσβαλλόμενη απόφαση μέσω του καθορισμού της διάρκειας συμμετοχής στην παράβαση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι η Eni είχε μετάσχει στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997, χωρίς να προσθέσει κάποια άλλη περίοδο μετά την επίμαχη τεχνική συνάντηση.

76 Το ίδιο ισχύει και ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη όσον αφορά το μέτρο μέσω του οποίου η Eni αύξησε τις τιμές μετά τη διεξαγωγή της τεχνικής συναντήσεως της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997. Δεδομένου ότι δεν διαπιστώθηκε συμμετοχή της Eni στη σύμπραξη σε σχέση με την περίοδο από 1ης Νοεμβρίου 1997 έως 20 Φεβρουαρίου 2002, τα επιχειρήματα σχετικά με το μέτρο αυξήσεως των τιμών εκ μέρους της Eni από 1ης Ιανουαρίου 1998 δεν είναι ικανά να αναιρέσουν την εγκυρότητα της διαπιστώσεως συμμετοχής της στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997, η οποία άλλωστε επιβεβαιώνεται σαφώς και από τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή.

77 Τέλος, δεν ευσταθούν ούτε τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με τον εσφαλμένο καθορισμό της συμμετοχής της σε διαρκή συμφωνία ή σε διαρκή εναρμονισμένη πρακτική βάσει της παρουσίας της στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997. Συγκεκριμένα, το επίθετο «διαρκής» χρησιμοποιείται στο άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως λόγω του καθορισμού εκτεταμένων περιόδων συμμετοχής στη σύμπραξη συνεπεία της τακτικής παρουσίας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στις τεχνικές συναντήσεις. Στην περίπτωση της Eni, διαπιστώθηκε συμμετοχή της εταιρίας αυτής σε διαρκή συμφωνία ή σε διαρκή εναρμονισμένη πρακτική σε σχέση με την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005. Αντιθέτως, η Επιτροπή ήταν σε θέση να διαπιστώσει εγκύρως ότι η Eni μετείχε στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 βάσει άμεσων αποδείξεων σχετικών με την επίμαχη τεχνική συνάντηση, χωρίς να χρειαστεί να αποδείξει τη συνδρομή των στοιχείων που εμπίπτουν στη έννοια της διαρκούς παραβάσεως.

78 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, επικυρώνεται η διαπίστωση της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα μετείχε στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997.

Επί της συμμετοχής της Eni στην παράβαση κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005

79 Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι μετέσχε σε δέκα τεχνικές συναντήσεις διεξαχθείσες κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005. Παρά ταύτα, φρονεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί εγκύρως να συναγάγει από την παρουσία στις εν λόγω τεχνικές συναντήσεις ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό τον καθορισμό των τιμών (πρώτο σκέλος) ή την ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών (δεύτερο σκέλος).

Επί της μη συμμετοχής της Eni σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης

– Εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων

80 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

81 Πρώτον, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων, διεξαγόταν, τουλάχιστον κατά τρόπο γενικό, συζήτηση σχετικά με τις τιμές.

82 Ειδικότερα, κατά την από 12 Μαΐου 2005 δήλωση της Sasol, οι τεχνικές συναντήσεις κατέληγαν εν γένει σε συμπαιγνίες, στον βαθμό που οι συζητήσεις αυτές αφορούσαν αυξήσεις και μειώσεις των τιμών των κηρών παραφίνης, καθώς και στον βαθμό που σε αυτές ανταλλάσσονταν πληροφορίες σχετικά με τις μικτές τιμές και τους σχεδιασμούς στον τομέα της παραγωγικής ικανότητας.

83 Κατά την από 19 Μαΐου 2005 δήλωση της Repsol, οι τεχνικές συναντήσεις περιελάμβαναν συζητήσεις σχετικά με τα επίπεδα των τιμών των κηρών παραφίνης που εφάρμοζαν οι συμμετέχοντες.

84 Η Shell δήλωσε ότι όλες οι τεχνικές συναντήσεις αφορούσαν τον καθορισμό τιμών. Κατά την από 14 Ιουνίου 2006 δήλωσή της, τουλάχιστον από το 1999, όταν ο εκπρόσωπός της που κατέθεσε ως μάρτυρας άρχισε να μετέχει στις τεχνικές συναντήσεις, οι τιμές των κηρών παραφίνης ουδέποτε αποφασίζονταν μονομερώς, αλλά καθορίζονταν πάντοτε από τους ανταγωνιστές στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων.

85 Περαιτέρω, με τις ίδιες δηλώσεις, οι ίδιες επιχειρήσεις παραδέχτηκαν επίσης ότι, στο πλαίσιο διαφόρων τεχνικών συναντήσεων, οι συμμετέχοντες προέβαιναν πράγματι σε συμφωνίες σε σχέση προς τις ελάχιστες τιμές ή τις αυξήσεις των τιμών, ενίοτε δε ακόμη και σε σχέση προς τα μέτρα αυξήσεως.

86 Οι δηλώσεις αυτές, στις οποίες άλλωστε παραπέμπει η Επιτροπή μεταξύ άλλων με τις σκέψεις 107 και 113 της προσβαλλομένης αποφάσεως, έγιναν στο πλαίσιο μαρτυρικών καταθέσεων προσώπων που συμμετείχαν στις τεχνικές συναντήσεις, κατόπιν ωρίμου σκέψεως, και ενοχοποιούν εξίσου τις επιχειρήσεις επ' ονόματι των οποίων έγιναν οι δηλώσεις αυτές. Περαιτέρω, οι δηλώσεις συγκλίνουν ως προς τις γενικές γραμμές της περιγραφής της παραβάσεως, πράγμα το οποίο αυξάνει έτι περαιτέρω την αξιοπιστία τους. Έτσι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 47 ανωτέρω, οι δηλώσεις αυτές είναι ιδιαιτέρως αξιόπιστες.

87 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι, με τις δηλώσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 82 έως 84 ανωτέρω, καθώς και με άλλες δηλώσεις στις οποίες παραπέμπουν οι αιτιολογικές σκέψεις 107, 109, 111 και 113 της προσβαλλομένης αποφάσεως και των οποίων τα αποσπάσματα προσκόμισε η Επιτροπή με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, γίνεται αναφορά στην παρουσία της Eni στις επίμαχες τεχνικές συναντήσεις και στη συμμετοχή του εκπροσώπου της εταιρίας αυτής στις εκεί διεξαχθείσες συζητήσεις.

88 Ωστόσο, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν συνεκτίμησε, κατά την εξέταση της από 14 Ιουνίου 2006 δηλώσεως της Shell, το χωρίο κατά το οποίο «όσον αφορά τις τιμές που συμφωνήθηκαν κατά την τεχνική συνάντηση, [ο S.] δεν [γνώριζε] κατά πόσον η Eni και η Repsol, οι οποίες είχαν μάλλον παθητικό ρόλο κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων, συναίνεσαν ως προς την προβλεφθείσα ημερομηνία και τα συμφωνηθέντα ποσά για την αύξηση των τιμών». Από τα ανωτέρω η προσφεύγουσα συνάγει ότι δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η εταιρία αυτή τήρησε τις συμφωνίες που είχαν επιτευχθεί κατά τις τεχνικές συναντήσεις και οι οποίες αφορούσαν τις τιμές.

89 Επιβάλλεται η επισήμανση ότι, με την ίδια δήλωση, η Shell συγκαταλέγει επίσης την Eni μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες συμφώνησαν επί των αυξήσεων των τιμών και επί ελάχιστων τιμών. Η δήλωση αυτή διευκρινίζει ότι η MOL, η Repsol και η Eni δεν απέστειλαν έγγραφα αυξήσεως των τιμών στους πελάτες μετά τη διεξαγωγή των τεχνικών συναντήσεων, αλλά προτίμησαν να ανακοινώσουν προφορικά τις σχετικές αυξήσεις.

90 Επομένως, η ανακοίνωση αυτή αποτελεί τμήμα του συνόλου των στοιχείων που αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Eni στην σύμπραξη και, ειδικότερα, στις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης. Συγκεκριμένα, η αβεβαιότητα του S. της Shell όσον αφορά τον τρόπο υλοποιήσεως των συμφωνιών εκ μέρους της Eni δεν είναι σε θέση να καταστήσει άνευ αποδεικτικής ισχύος λοιπές δηλώσεις που αφορούν ακριβώς αυτή τη συμμετοχή της Eni σε τέτοιου είδους συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές.

91 Δεύτερον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι δηλώσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στις σκέψεις 82 έως 84 ανωτέρω επιβεβαιώνονται από γραπτά σημειώματα αναγόμενα στον χρόνο των τεχνικών συναντήσεων που ανευρέθησαν από την Επιτροπή κατά τη διενέργεια των επιτόπιων ελέγχων και στα οποία η προσφεύγουσα είχε πρόσβαση κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, επισημαίνεται δε ότι τμήματα των σημειωμάτων αυτών παρατίθενται με τις αιτιολογικές σκέψεις 165 και 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Όσον αφορά το σημείωμα της Eni που παρατίθεται με την αιτιολογική σκέψη 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρόκειται για έγγραφο χρονολογούμενο από την περίοδο της παραβάσεως και συνταχθέν σε ανύποπτο χρόνο, δηλαδή λίγο μετά από την τεχνική συνάντηση στην οποία παραπέμπει. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική του ισχύς είναι αυξημένη. Το σημείωμα της MOL που παρατίθεται με την αιτιολογική σκέψη 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως αποτελεί ιδιόγραφο σημείωμα καταρτισθέν κατά τη διάρκεια της οικείας συναντήσεως από το παρευρισκόμενο πρόσωπο, το δε περιεχόμενό του έχει συγκεκριμένη δομή και είναι σχετικά λεπτομερές. Ως εκ τούτου, η αποδεικτική του ισχύς είναι πολύ υψηλή.

92 Πρώτον, όσον αφορά το περιεχόμενο του σημειώματος της Eni, σχετικά με την τεχνική συνάντηση της 21ης και 22ας Φεβρουαρίου 2002, με την αιτιολογική σκέψη 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή παρέθεσε το ακόλουθο χωρίο:

«Η συνάντηση, η οποία διεξήχθη σε κλίμα απόλυτης διαφάνειας, επιβεβαίωσε —λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις διαφορές των επιμέρους αγορών και τις διαφορετικές στρατηγικές όσον αφορά τα προϊόντα και την αγορά— τη δυνατότητα αυξήσεως των εσόδων σε συμφωνία με τις ενέργειες που έχουμε ήδη υιοθετήσει. Κατά συνέπεια, μπορούμε να συνεχίσουμε τις τρέχουσες ενέργειες όσον αφορά την αναθεώρηση των συμβατικών πλαισίων και των σχετικών τιμών που αφορούν φυσικά τους δικούς μας κύριους πελάτες και διανομείς παραφίνης.»

93 Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, το περιεχόμενο του σημειώματος αυτού συνιστά ένδειξη ότι διεξήχθησαν συζητήσεις όσον αφορά τα επίπεδα των τιμών.

94 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι το σημείωμα της Eni επισημαίνει ότι η αναθεώρηση των τιμών αποτελεί το επόμενο αναγκαίο βήμα υπό το πρίσμα των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά τη συνάντηση αυτή συνιστά ένδειξη ότι οι μετέχοντες αντάλλαξαν πληροφορίες

όσον αφορά τις τιμές. Τούτο επιβεβαιώνεται άλλωστε και από την αίτηση επιείκειας που υπέβαλε η Shell στις 30 Μαρτίου 2005, όπου η επίμαχη συνάντηση περιλαμβάνεται στον κατάλογο που τιτλοφορείται «Συνοπτική παρουσίαση των συναντήσεων και των επικοινωνιών σχετικά με τις τιμές».

95 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το επίμαχο σημείωμά της αποδεικνύει ακριβώς ότι η εταιρία αυτή καθόριζε την εμπορική στρατηγική της ανεξαρτήτως των τεχνικών συναντήσεων. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το τελευταίο τμήμα του αποσπάσματος που αναπαράγεται με τη σκέψη 92 ανωτέρω, η προσφεύγουσα είχε ήδη αποφασίσει να μεταβάλει τις εμπορικές στρατηγικές της πριν καν αποκτήσει την παραμικρή επαφή με τους Ευρωπαίους ανταγωνιστές της.

96 Το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι η ερμηνεία αυτή δεν υποστηρίζεται από το γράμμα του επίμαχου χωρίου.

97 Συγκεκριμένα, η εκ μέρους της Eni επιβεβαίωση της δυνατότητας να συνεχίσει να αυξάνει τα έσοδά της, χάρη στην «αναθεώρηση των συμβατικών πλαισίων και των σχετικών τιμών» μέσω των πληροφοριών που περιήλθαν σε γνώση της κατά τη «συνάντηση, η οποία διεξήχθη σε κλίμα απόλυτης διαφάνειας» και της οποίας ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρας αναγνωρίστηκε αυτοτελώς τόσο από τη Shell όσο και από τη Sasol, αποτελεί ένδειξη, πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, ότι οι πληροφορίες για τις τιμές οι οποίες περιήλθαν σε γνώση της Eni κατά την τεχνική συνάντηση της ήταν χρήσιμες και ικανές να επηρεάσουν την εμπορική της συμπεριφορά.

98 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί το σημείωμα της MOL, το οποίο παρατίθεται με την αιτιολογική σκέψη 177 της προσβαλλομένης αποφάσεως και αφορά την τεχνική συνάντηση που διεξήχθη στις 23 και 24 Φεβρουαρίου 2005 στο Αμβούργο και στην οποία παρευρέθη και η Eni.

99 Το εν λόγω σημείωμα επισημαίνει τα ακόλουθα:

«ExxonMobil	[= 1η Απριλίου]	€ 15/t
Shell	Αυξημένη τιμή	
Sasol	[= 12 Απριλίου]	Αύξηση τιμών»

100 Η Sasol δήλωσε ότι είχε προηγηθεί συζήτηση σχετικά με αύξηση των τιμών καθώς και επικοινωνία εκ μέρους της εταιρίας αυτής προς τους λοιπούς μετέχοντες όσον αφορά τη δική της αύξηση των τιμών. Με τις δηλώσεις στις οποίες παραπέμπει η προσβαλλόμενη απόφαση τόσο η Shell όσο και η Sasol χαρακτήρισαν τη συνάντηση αυτή ως συνάντηση εντασσόμενη σε συμπαιγνία.

101 Επί της βάσεως αυτής, συνάγεται ότι η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της ιδιόγραφα σημειώματα αναγόμενα στον χρόνο των προσαπτόμενων πραγματικών περιστατικών και σχετιζόμενα με τις συμφωνίες ή τις εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης των οποίων η θέση σε εφαρμογή αποφασίστηκε κατά τις τεχνικές συναντήσεις στις οποίες παρευρέθη η Eni.

– Επί της παρουσίας της Eni στις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συναντήσεις και της μη αποστασιοποιήσεως

102 Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τη διάρκεια της κύριας περιόδου συμμετοχής της στην παράβαση, δηλαδή μεταξύ 21ης Φεβρουαρίου 2002 και 28 Απριλίου 2005, η προσφεύγουσα εκπροσωπήθηκε από τον MO σε έντεκα από τις δεκατρείς διεξαχθείσες τεχνικές συναντήσεις. Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι παρευρέθη σε δέκα τεχνικές συναντήσεις, αμφισβητεί όμως τη συμμετοχή της στην τεχνική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Φεβρουαρίου 2003 στο Μόναχο.

103 Επομένως, δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε δέκα από τις δεκατρείς τεχνικές συναντήσεις οι οποίες διεξήχθησαν μεταξύ 21ης Φεβρουαρίου 2002 και 28 Απριλίου 2005.

104 Πάντως, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τις σκέψεις 69 και 70 ανωτέρω, προκειμένου να αποδειχθεί η συμμετοχή επιχειρήσεως σε σύμπραξη, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η επιχείρηση αυτή μετέσχε σε συναντήσεις κατά τη διάρκεια των οποίων συνάφθηκαν αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συμφωνίες. Εφόσον αποδειχθεί η συμμετοχή σε τέτοιες συναντήσεις, απόκειται στην ως άνω επιχείρηση να προβάλει στοιχεία ικανά να καταδείξουν ότι το πνεύμα της συμμετοχής της στις εν λόγω συναντήσεις δεν στρεφόταν κατά του ανταγωνισμού, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συναντήσεις αυτές υπό πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι εκείνοι. Η συλλογιστική επί της οποίας στηρίζεται ο κανόνας αυτός είναι ότι η επιχείρηση, έχοντας συμμετάσχει στην εν λόγω συνάντηση χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από τα συζητηθέντα, άφησε τους λοιπούς μετέχοντες στη συνάντηση να εννοήσουν ότι επιδοκίμαζε το αποτέλεσμά της και ότι θα συμμορφωνόταν προς αυτό.

105 Εντούτοις, η προσφεύγουσα εν προκειμένω δεν υποστηρίζει ότι αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το αντικείμενο των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συναντήσεων.

106 Υπογραμμίζεται ότι η ύπαρξη άμεσων αποδείξεων σχετικών με την απόφαση για τη θέση σε εφαρμογή συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών κατά τις τεχνικές συναντήσεις στις οποίες παρευρέθη η προσφεύγουσα χωρίς να αποστασιοποιηθεί από το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενό τους, αρκεί αφ' εαυτής για να θεμελιωθεί η ευθύνη της λόγω παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ.

107 Εν προκειμένω όμως, η Επιτροπή διαθέτει ένα σύνολο στοιχείων τα οποία αποδεικνύουν ότι, κατά τις τεχνικές συναντήσεις στις οποίες παρευρέθη η προσφεύγουσα, αποφασίστηκε η θέση σε εφαρμογή συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών για τον καθορισμό των τιμών καθώς και για την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης.

– Επί της φερόμενης ελλείψεως συμφέροντος της προσφεύγουσας να μετάσχει σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης

108 Η προσφεύγουσα προβάλλει ότι δεν είχε κανένα συμφέρον να μετάσχει στη σύμπραξη. Δραστηριοποιούμενη αποκλειστικά στην ιταλική αγορά κηρών παραφίνης, η οποία χαρακτηρίζεται από αισθητά μεγαλύτερη ζήτηση σε σχέση με την εθνική παραγωγή, η προσφεύγουσα ανέκαθεν επιτύγχανε τη διάθεση του συνόλου της παραγωγής της στην εν λόγω αγορά. Εκτός αυτού, ένας όγκος 60 έως 70 % της παραγωγής της προοριζόταν για τους κύριους πελάτες της, τον μεταπωλητή SIMP και τον μεταποιητή SER, με τους οποίους οι εμπορικές σχέσεις διέπονταν, αντιστοίχως από 1ης Ιανουαρίου 2004 και από 1ης Ιανουαρίου 2005, από συμβάσεις προβλέπουσες «τύπους καθορισμού των τιμών συνδεόμενους με τις αναγραφόμενες τιμές στα επίσημα δελτία ICIS-LOR», εξυπακουομένου ότι οι τύποι αυτοί στηρίζονταν άμεσα ή έμμεσα στη μέση τιμή των κηρών παραφίνης «Chinese Origin CIF NWE» (τιμή CAF NWE για προϊόντα καταγωγής Κίνας).

109 Επομένως, η προσφεύγουσα δεν είχε συμφέρον να μετάσχει σε συμπαιγνία με τους λοιπούς Ευρωπαίους παραγωγούς, δεδομένου ότι δεν θα μπορούσε να αποκομίσει κανένα κέρδος από τον από κοινού καθορισμό υπερβολικά υψηλών τιμών τις οποίες δεν θα ήταν σε θέση να εφαρμόσει στην πράξη. Το κύριο εμπορικό ζήτημα που απασχολούσε την Eni συνδεόταν με τη διαπερατότητα της ιταλικής αγοράς στις κινεζικές εισαγωγές χαμηλού κόστους, ζήτημα το οποίο η σύμπραξη σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να επιλύσει.

110 Επιπλέον, η Eni δεν είχε συμφέρον να μετάσχει σε συμπαιγνία με αντικείμενο τη γενικευμένη αύξηση των τιμών στις εθνικές αγορές των μελών της συμπράξεως, δεδομένου ότι δεν είχε ικανότητες εξαγωγής προς τα λοιπά κράτη μέλη. Ομοίως, οι ανταγωνιζόμενοι παραγωγοί δεν ήταν αναγκασμένοι

να συμφωνήσουν με την Eni προκειμένου να αυξήσουν την τιμή πωλήσεως των προϊόντων τους στην Ιταλία, λαμβανομένου υπόψη ότι η ιταλική αγορά χρειαζόταν κηρούς παραφίνης προερχόμενους από το εξωτερικό.

111 Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι, κατά τη νομολογία, όσον αφορά την ύπαρξη της παραβάσεως είναι αδιάφορο αν η σύναψη της συμφωνίας ή η θέση σε εφαρμογή της εναρμονισμένης πρακτικής ήταν ή όχι προς το εμπορικό συμφέρον των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων. Η προβολή τέτοιου επιχειρήματος εκ μέρους της προσφεύγουσας δεν μπορεί να οδηγήσει το Γενικό Δικαστήριο να επιβάλλει στην Επιτροπή αυστηρότερες προϋποθέσεις όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να προσκομισθούν. Συγκεκριμένα, εφόσον η Επιτροπή έχει συγκεντρώσει γραπτά αποδεικτικά στοιχεία που στοιχειοθετούν την προβαλλόμενη παράβαση και τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, συνδυαζόμενα με τις δηλώσεις των επιχειρήσεων, θεωρούνται επαρκή για να αποδειχθεί η ύπαρξη συμφωνίας που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, όπως εν προκειμένω, δεν είναι αναγκαίο να εξετασθεί το αν η εμπλεκόμενη επιχείρηση είχε εμπορικό συμφέρον για τη σύναψη της εν λόγω συμφωνίας (βλ., συναφώς, απόφαση Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 69 ανωτέρω, σκέψεις 44 και 46).

112 Επιπλέον, το επιχείρημα της προσφεύγουσας στερείται κάθε αξιοπιστίας λαμβανομένου υπόψη ότι, επί τριετία και πλέον, η επιχείρηση αυτή μετείχε τακτικά στις τεχνικές συναντήσεις των οποίων το αντικείμενο, όπως αναγνώρισαν αυτοτελώς τέσσερις επιχειρήσεις μετέχουσες στη σύμπραξη, ήταν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό. Η προσφεύγουσα δεν εξηγεί τον λόγο για τον οποίο ένας συνετός επιχειρηματίας θα μπορούσε να παρακινηθεί να μετάσχει στις παράνομες πρακτικές, διατρέχοντας με τον τρόπο αυτό τον κίνδυνο να του επιβληθεί σημαντικό πρόστιμο, χωρίς να προσδοκά την αποκόμιση κερδών από τις επίμαχες συνεννοήσεις.

113 Επιπλέον, η θέση της προσφεύγουσας που συνίσταται στην επίκληση της ελλείψεως συμφέροντος συμμετοχής στη σύμπραξη αντιφάσκει ευθέως προς το σημείωμά της σχετικά με την τεχνική συνάντηση της 21ης και 22ας Φεβρουαρίου 2002, το οποίο παρατίθεται με τη σκέψη 92 ανωτέρω και από το οποίο προκύπτει ότι, υπό το πρίσμα των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της επίμαχης συναντήσεως, η επιχείρηση αυτή αναμενόταν να επιτύχει αύξηση των εσόδων της χάρη στις «αναθεωρήσεις» των τιμών.

114 Κατά συνέπεια, το ως άνω επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

– Επί της εναλλακτικής εξηγήσεως που παρέχει η προσφεύγουσα

115 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η συμμετοχή της στις τεχνικές συναντήσεις δικαιολογείται αποκλειστικά και μόνον από τη στρατηγική απόφαση που έλαβε να εξέλθει από τη διεθνή απομόνωση και να συνάψει σχέσεις με τους κύριους Ευρωπαίους επιχειρηματίες, ανανεώνοντας τις επαφές της με την EWF, καθώς και από το ενδιαφέρον της για τα ζητήματα τεχνικής φύσεως ειδικότερα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των προϊόντων παραφίνης.

116 Υπογραμμίζεται ότι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 41 ανωτέρω, στην περίπτωση που η Επιτροπή στηρίζεται σε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, στις οικείες επιχειρήσεις απόκειται όχι απλώς να υποστηρίξουν μια εύλογη άποψη διαφορετική εκείνης της Επιτροπής, αλλά να υποστηρίξουν ότι οι αποδείξεις που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη της υπάρξεως της παραβάσεως είναι ανεπαρκείς.

117 Η προσφεύγουσα όμως δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα προς αμφισβήτηση της ακρίβειας και της λυσιτέλειας των δηλώσεων των επιχειρήσεων και των ιδιόγραφων σημειωμάτων των αναγόμενων στον χρόνο των προσαπτόμενων πραγματικών περιστατικών, εγγράφων τα οποία συνέλεξε η Επιτροπή και επί των οποίων στηρίχθηκε η διαπίστωση σχετικά με τη συμμετοχή της Eni στις συμφωνίες ή στις εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

118 Ως εκ τούτου, το να ισχυρίζεται απλώς ότι το συμφέρον της προσφεύγουσας να μετάσχει στις τεχνικές συναντήσεις δικαιολογούνταν αποκλειστικά από την επιθυμία της να συνάψει διεθνείς σχέσεις και να διεξαγάγει συζητήσεις τεχνικής φύσεως δεν είναι ικανό να αποδείξει την έλλειψη νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως.

119 Εξάλλου, η προσφεύγουσα ουδόλως εξηγεί τον λόγο για τον οποίο ο εκπρόσωπός της δεν αποχωρούσε από τις τεχνικές συναντήσεις όταν, αφού είχαν ολοκληρωθεί οι τεχνικής φύσεως συζητήσεις, θιγόταν το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο της συναντήσεως.

120 Επιπλέον, το σημείωμα της Eni σχετικά με τη συνάντηση της 21ης και 22ας Φεβρουαρίου 2002 (βλ. σκέψεις 92 επ. και σκέψη 113 ανωτέρω) αποτελεί ένδειξη, πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, ότι η επιχείρηση αυτή έλαβε υπόψη, στο πλαίσιο αναθεωρήσεως των τιμών και προκειμένου να αυξήσει τα έσοδά της, το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο της εν λόγω τεχνικής συναντήσεως. Το στοιχείο αυτό και μόνον αντικρούει το επιχείρημα ότι ο μόνος λόγος παρουσίας της Eni στη συνάντηση ήταν το ενδιαφέρον της για τις συζητήσεις τεχνικής φύσεως σχετικά με τους κηρούς παραφίνης.

121 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

– Επί της φερόμενης ελλείψεως συμπτώσεως των βουλήσεων

122 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της καταλογιστεί ευθύνη για συμφωνία καθορισμού των τιμών διότι δεν υπάρχει σχετική σύμπτωση βουλήσεων με τα λοιπά μέλη της συμπράξεως.

123 Ο εκπρόσωπός της, ο MO., είχε απόλυτη επίγνωση του γεγονότος ότι η Eni αδυνατούσε να αυξήσει τις τιμές στα επίπεδα που επιθυμούσαν οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη λόγω των ανταγωνιστικών πιέσεων από τα κινεζικά προϊόντα και λόγω του ότι ένας όγκος 60 έως 70 % της παραγωγής της προσφεύγουσας προοριζόταν για δύο αγοραστές (τις SIMP και SER), ως προς τους οποίους οι τιμές καθορίζονταν σε συνάρτηση με διεθνείς τιμές δημοσιευόμενες στα δελτία *ICIS-LOR*. Οι αυξήσεις δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ούτε και στους ολιγάριθμους τελικούς πελάτες οι οποίοι εξυπηρετούνταν απευθείας από την Eni καθόσον οι πελάτες αυτοί θα είχαν τη δυνατότητα να προμηθευτούν προϊόντα από τη SIMP.

124 Πρώτον, συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, κατά την από 14 Ιουνίου 2006 δήλωση της Shell, η ανταγωνιστική πίεση από τα κινεζικά προϊόντα απασχολούσε όλους τους μετέχοντες στη σύμπραξη, και ένας από τους λόγους του καθορισμού των ελάχιστων τιμών καθώς και των μικρών αυξήσεων των τιμών ήταν η αντιστάθμιση του αποτελέσματος της πιέσεως αυτής. Επομένως, η εν λόγω πίεση δεν απασχολούσε μόνον την προσφεύγουσα, πράγμα που θα συνιστούσε εμπόδιο στον σχηματισμό κοινής βουλήσεως, αλλά μάλλον μια εξέλιξη της αγοράς η οποία επηρέαζε όλους τους μετέχοντες και η οποία ήταν σε θέση να δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για μεταξύ τους προσέγγιση.

125 Εκτός αυτού, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η ίδια κάλυπτε μόνον το 60 έως 65 % των πωλήσεων στην Ιταλία, περιλαμβανομένων των κηρών παραφίνης που παρήγε η εταιρία αυτή και οι οποίοι στη συνέχεια μεταπωλούνταν ή μεταποιούνταν από τις SIMP και SER. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε η ίδια η προσφεύγουσα, μεταξύ των ετών 2002 και 2004, ένα ποσοστό μεταξύ 18 και 33 % των κηρών παραφίνης που πωλούνταν στην Ιταλία προέρχονταν από παραγωγούς εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη της Ένωσης. Επιπλέον, οι πωλήσεις που πραγματοποιούσε η Eni απευθείας στους Ιταλούς πελάτες πλην των SER και SIMP ήταν επίσης σημαντικές, ισοδύναμες προς το 20 έως 22 % της ιταλικής αγοράς.

126 Ως εκ τούτου, όσον αφορά τις άμεσες πωλήσεις προς τους Ιταλούς τελικούς πελάτες, η προσφεύγουσα ανταγωνιζόταν όχι μόνον τη SIMP, τη SER, ή τους Κινέζους παραγωγούς, αλλά και τους άλλους παραγωγούς οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι στην Ένωση. Όμως, το σύνολο σχεδόν των σημαντικών

Ευρωπαίων παραγωγών μετείχε στη σύμπραξη. Συγκεκριμένα, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 68 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα μέλη της συμπράξεως κατείχαν περίπου το 75 % της αγοράς των κηρών παραφίνης του ΕΟΧ, το δε εναπομένον τμήμα της αγοράς καλυπτόταν σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές κινεζικής προελεύσεως.

127 Επισημαίνεται επίσης ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Eni υποστήριξε ότι δεν μετείχε σε κατανομή των γεωγραφικών αγορών στο πλαίσιο της συμπράξεως, δεδομένου ότι οι «λοιποί Ευρωπαίοι παραγωγοί» πραγματοποιούσαν πωλήσεις στην Ιταλία. Επομένως, η Eni παραδέχτηκε εμμέσως ότι τα λοιπά μέλη της συμπράξεως πραγματοποιούσαν πωλήσεις στην Ιταλία. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι τα μέλη της συμπράξεως κυριαρχούσαν στην παραγωγή εντός του ΕΟΧ και ότι ένα ποσοστό από 18 έως 33 % των κηρών παραφίνης που πωλούνταν στην Ιταλία προερχόταν από τους Ευρωπαίους παραγωγούς.

128 Στη χειρότερη περίπτωση, η Eni έπρεπε να αναμένει ότι η ιταλική ζήτηση σε κηρούς παραφίνης την οποία η εταιρία αυτή δεν μπορούσε να ικανοποιήσει θα καλυπτόταν από τα λοιπά μέλη της συμπράξεως, με αποτέλεσμα τη δημιουργία σχέσεως ανταγωνισμού μεταξύ της ιδίας και αυτών. Επιπλέον, είναι σαφές ότι, μέσω της συντονισμένης συμπεριφοράς, τα μέλη της συμπράξεως ασκούσαν αποφασιστική επιρροή στο επίπεδο των τιμών των κηρών παραφίνης εντός του ΕΟΧ, λόγω του σημαντικού μεγέθους του συνδυασμένου μεριδίου τους αγοράς. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να αρνείται τα πιθανά κέρδη τα οποία ήταν σε θέση να προσδοκά από τη συμμετοχή της στη σύμπραξη.

129 Ομοίως, δεν ευσταθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας σχετικά με την ανταγωνιστική πίεση από τη SIMP. Δεδομένου ότι το 75 % των πωλήσεων κηρών παραφίνης εντός του ΕΟΧ και η συντριπτική πλειονότητα της παραγωγής καλύπτονταν από τη σύμπραξη, η γενικευμένη αύξηση των τιμών των κηρών παραφίνης στον ΕΟΧ λόγω της συμπράξεως ήταν ικανή να επηρεάσει τις τιμές στις οποίες η SIMP μπορούσε να προμηθευτεί τους εν λόγω κηρούς από άλλους παραγωγούς πλην της προσφεύγουσας, πράγμα που με τη σειρά του θα επηρέαζε ενδεχομένως τις τιμές που εφάρμοζε η SIMP έναντι των πελατών της. Επομένως, η προσφεύγουσα ευλόγως μπορούσε να αναμένει ότι μια γενικευμένη αύξηση του επιπέδου των τιμών των κηρών παραφίνης λόγω της συμπράξεως θα είχε ενδεχομένως ευνοϊκά γι' αυτήν αποτελέσματα.

130 Τέλος, επισημαίνεται ότι η αναπροσαρμογή των τιμών της προσφεύγουσας έναντι της SIMP αναλόγως της διαμορφώσεως της μέσης τιμής των κηρών παραφίνης «Chinese Origin CIF NWE» άρχισε να εφαρμόζεται μόλις την 1η Ιανουαρίου 2004. Εκτός αυτού, η αναπροσαρμογή των τιμών της προσφεύγουσας έναντι της SER, βάσει της «καλύτερης τιμής που προσφέρει ο καλύτερος διανομέας», άρχισε να εφαρμόζεται την 1η Ιανουαρίου 2005. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφεύγουσα αποδίδει υπερβολική σημασία στους εμπορικούς περιορισμούς που απορρέουν από τις συμφωνίες της με τις SIMP και SER. Συγκεκριμένα, οι περιορισμοί αυτοί ίσχυσαν ταυτοχρόνως μόνον κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών συμμετοχής της προσφεύγουσας στην παράβαση, δηλαδή μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 28 Απριλίου 2005. Εκτός αυτού, δεδομένου ότι η σύμπραξη κάλυπτε τη συντριπτική πλειονότητα της παραγωγής κηρών παραφίνης εντός του ΕΟΧ, και το 75 % των πωλήσεων, είναι εύλογο να υποτεθεί ότι είχε αντίκτυπο στο γενικό επίπεδο των τιμών (περιλαμβανομένων των «καλύτερων προσφορών») και επομένως στις τιμές που εφάρμοζε η προσφεύγουσα ως συνέπεια της προαναφερθείσας αναπροσαρμογής.

131 Επομένως, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν είναι πειστικά.

132 Δεύτερον, και εν πάση περιπτώσει, υπενθυμίζεται ότι τα επιχειρήματα που αφορούν την έλλειψη συμφέροντος συμμετοχής στη σύμπραξη, περιλαμβανομένων των σχετικών με την έλλειψη συμπτώσεως των βουλήσεων για τη σύναψη παράνομων συμφωνιών λαμβανομένης υπόψη της φερόμενης πρακτικής αδυναμίας συμμορφώσεως προς τις συμφωνίες αυτές, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου επιβολή στην Επιτροπή της υποχρεώσεως να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία τα οποία βαίνουν πέραν του μέτρου που κρίνεται αρκετό για την

απόδειξη της συμμετοχής στην παράβαση σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 30 έως 50, 69 και 70 ανωτέρω. Όπως όμως προκύπτει εν προκειμένω, η Επιτροπή συνέλεξε αρκετά αποδεικτικά στοιχεία προς τεκμηρίωση του συμπεράσματός της σχετικά με τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην πρώτη πτυχή της παραβάσεως, κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005, και ειδικότερα στις συμφωνίες ή τις εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

133 Ομοίως, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 27 ανωτέρω, προκειμένου να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ έχει συναφθεί, αρκεί να υπάρχει σύμπτωση των βουλήσεων επί της ίδιας της αρχής του περιορισμού του ανταγωνισμού, έστω και αν τα ειδικά στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού αποτελούν ακόμη αντικείμενο διαπραγματεύσεων. Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα που αντλεί η προσφεύγουσα από την φερόμενη αδυναμία της να θέσει σε εφαρμογή τις αυξήσεις τιμών που είχαν αποφασισθεί κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων είναι αλυσιτελή, δεδομένου ότι η σύμπτωση των βουλήσεων επί της ίδιας της αρχής του καθορισμού ή της ευθυγραμμίσεως των τιμών, δηλαδή της ασκήσεως τεχνητής επιρροής στο επίπεδό τους, αρκεί ώστε να διαπιστωθεί σύμπτωση των βουλήσεων των μετεχόντων, κατά την έννοια της προπαρατεθείσας νομολογίας. Η προσφεύγουσα όμως δεν προβάλλει κανένα συγκεκριμένο επιχείρημα προς αντίκρουση των δηλώσεων της Sasol, της Repsol και της Shell σύμφωνα με τις οποίες σκοπός των τεχνικών συναντήσεων ήταν ο καθορισμός των τιμών.

134 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας το οποίο αντλείται από έλλειψη βουλήσεως να συνάψει συμφωνίες για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

– Επί της φερόμενης μη συμμετοχής σε εναρμονισμένη πρακτική

135 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει προσηκόντως τη συμμετοχή της σε εναρμονισμένη πρακτική για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

136 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της άμεσες αποδείξεις, συνιστάμενες σε δηλώσεις επιχειρήσεων που μετείχαν στη σύμπραξη και σε ιδιόγραφα σημειώματα από τα οποία προκύπτει ότι, κατά τις τεχνικές συναντήσεις στις οποίες παρευρέθη η προσφεύγουσα, αποφασιζόταν η θέση σε εφαρμογή συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης.

137 Επιπλέον, από τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι, κατά τις τεχνικές συναντήσεις και για χρονικό διάστημα πλέον των δώδεκα ετών —περιλαμβανομένης και της περιόδου συμμετοχής της Eni—, οι μετέχοντες αντάλλασσαν τακτικά πληροφορίες σχετικές με τις τιμές τους και με τις σχεδιαζόμενες αυξήσεις. Η προσφεύγουσα δεν παρέσχε καμία εύλογη εξήγηση για τις δραστηριότητές της δυνάμενη να θέσει εν αμφιβόλω το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο λόγος θέσεως σε εφαρμογή των πρακτικών αυτών ήταν, μεταξύ άλλων, ο καθορισμός των τιμών. Αντιθέτως, η μακρά περίοδος συστηματικής διεξαγωγής των συναντήσεων αυτών συνιστά αφ' εαυτής ένδειξη ότι οι μετέχοντες απέβλεπαν στην εναρμόνιση των τιμολογιακών πολιτικών τους, αντικαθιστώντας συνειδητά τους κινδύνους της αγοράς με μία μεταξύ τους συνεργασία.

138 Εντούτοις, δεύτερον, η προσφεύγουσα φρονεί ότι, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων απέδειξε ότι οι τιμολογιακές στρατηγικές της ήταν ανεξάρτητες από τις επιλογές της κατά τις τεχνικές συναντήσεις. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορούσε εγκύρως να υποστηρίξει, με την αιτιολογική σκέψη 298 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Eni «έλαβε υπόψη τις πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση της σχετικά με τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών της στην αγορά, προσάρμοσε αναλόγως τη δική της συμπεριφορά και έλαβε μέτρα εφαρμογής».

139 Συναφώς, η προσφεύγουσα προσκομίζει έναν πίνακα σχετικό με την εξέλιξη των τιμών των πωλήσεών της προς τη SIMP όσον αφορά την παραφίνη «133», μεταξύ των ετών 2002 και 2005. Η προσφεύγουσα συνάγει από τον πίνακα αυτό ότι δεν υπάρχει κανένας συγχρονισμός μεταξύ των τιμών που καθορίζονταν κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων και των μεταβολών στις τιμές που η ίδια έθετε σε εφαρμογή καθώς και ότι η αύξηση των τιμών της, από τα 542 ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002 στα 588 την 1η Απριλίου 2005, είναι χαμηλότερη από τον πληθωρισμό, οπότε δεν μπορεί να οφείλεται στην εφαρμογή συμπαιγνίας για τον καθορισμό των τιμών. Επιπλέον, την 1η Ιανουαρίου 2004 η προσφεύγουσα άρχισε να καθορίζει τις τιμές πωλήσεώς της προς τη SIMP σε συνάρτηση με «τις μέσες μηνιαίες τιμές της παραφίνης “Chinese Origin CIF NEW” που αναγράφονται στα δελτία *ICIS-LOR* του προηγούμενου μήνα». Εν συνεχεία, πανομοιότυπη συμφωνία εφαρμόστηκε και όσον αφορά τις πωλήσεις προς τη SER. Επομένως, η φερόμενη εναρμονισμένη πρακτική ήταν αδύνατο να αφορά το συντριπτικό ποσοστό (μεταξύ 60 και 70 %) της παραγωγής της που αποτελούσε αντικείμενο συμβάσεων με τις εταιρίες SIMP και SER.

140 Πρώτον, επισημαίνεται ότι ο πίνακας που προσκόμισε η προσφεύγουσα παρουσιάζει την εξέλιξη των τιμών της κατά τρόπο πολύ επιλεκτικό. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω πίνακας περιέχει πληροφορίες μόνο για την παραφίνη «133», ένα από τα πολλά είδη παραφίνης που εμπορεύεται η Eni. Επιπλέον, πρόκειται για τιμές εφαρμοζόμενες έναντι της SIMP, μιας εταιρίας η οποία, κατά την ίδια την προσφεύγουσα, είχε σημαντική αγοραστική δύναμη και επομένως την ικανότητα να συμφωνήσει ευνοϊκούς όρους αγοράς με την Eni. Ο πίνακας δεν περιέχει καμία ένδειξη όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών που εφάρμοζε η Eni έναντι των τελικών πελατών της, οι οποίοι λογικά ήταν οι περισσότερο εκτεθειμένοι στη χειραγώγηση των τιμών που απέρρεε από τη σύμπραξη.

141 Δεύτερον, η προσφεύγουσα δεν μπορεί εγκύρως να αντιτάσσει στην Επιτροπή ότι δεν υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των διαθέσιμων πληροφοριών για τις τεχνικές συναντήσεις και του πίνακα ο οποίος περιλαμβάνεται στο δικόγραφο της προσφυγής.

142 Συγκεκριμένα, από διάφορες δηλώσεις που παρατίθενται ανωτέρω συνάγεται ότι οι αυξήσεις των τιμών που συμφωνούνταν στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων δεν μπορούσαν εν γένει να εφαρμοστούν πλήρως έναντι των πελατών. Η Shell δήλωσε ότι περίπου τα δύο τρίτα των συμφωνηθεισών αυξήσεων μπορούσαν να εφαρμοστούν. Πέραν τούτου, από διάφορα στοιχεία της δικογραφίας συνάγεται ότι συχνά οι συμμετέχοντες αδυνατούσαν πλήρως να εφαρμόσουν τη συμφωνηθείσα αύξηση.

143 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την παρατιθέμενη στη σκέψη 42 ανωτέρω νομολογία, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν συμπράξεις είναι συνήθως αποσπασματικά και διάσπαρτα. Έτσι, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν διέθετε αναλυτικά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξάγονταν στο πλαίσιο κάθε τεχνικής συναντήσεως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντλήσει κανένα πειστικό επιχείρημα από τη φερόμενη αναντιστοιχία της εξελίξεως των δικών της τιμών πωλήσεως της παραφίνης «133» στη SIMP προς το μερικό περιεχόμενο των τεχνικών συναντήσεων που μπόρεσε να ανασυστήσει η Επιτροπή, κατά μείζονα λόγο καθόσον οι τιμές των διαφόρων προϊόντων κηρών παραφίνης διέφεραν σε μεγάλο βαθμό και καθόσον οι πελάτες επιχειρούσαν, όπως ήταν εύλογο, να αντισταθούν στις αυξήσεις.

144 Τρίτον, κατά τη νομολογία, το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις ανήγγελλαν όντως τις συμφωνηθείσες αυξήσεις και ότι οι αναγγελθείσες τιμές αποτελούσαν το σημείο αφετηρίας για τον καθορισμό των ατομικών τιμών συναλλαγής αρκεί για να διαπιστωθεί ότι η συμπαιγνία ως προς τις τιμές είχε τόσο ως σκοπό όσο και ως αποτέλεσμα τον σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1998, T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-925, σκέψη 194). Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάσει λεπτομερώς την επιχειρηματολογία των εμπλεκομένων μερών με την οποία προσπαθούν να αποδείξουν ότι οι επίδικες συμφωνίες δεν είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών πέραν της αυξήσεως που θα είχε σημειωθεί υπό συνήθεις συνθήκες ανταγωνισμού και να απαντήσει συναφώς σε κάθε σημείο (απόφαση Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 451).

145 Πάντως, όπως προκύπτει από την εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι οι πρακτικές που συνιστούσαν εν προκειμένω συμπαιγνία αφορούσαν τον καθορισμό τιμών και ότι το αποτέλεσμα των συναντήσεων στο πλαίσιο των οποίων είχαν συζητηθεί ή καθοριστεί αυξήσεις τιμών υλοποιούνταν συχνά μέσω ακυρώσεως των τιμών έναντι των πελατών και αναγγελιών ανατιμήσεων, καθώς και ότι οι κατά τον τρόπο αυτόν αναγγελλόμενες τιμές χρησιμοποιούνταν ως βάση για τον καθορισμό των τιμών στο πλαίσιο ατομικών συναλλαγών. Ομοίως, οσάκις, λόγω των συνθηκών της αγοράς, οι συμμετέχοντες στη σύμπραξη συμφωνούσαν να διατηρηθεί το ύψος των τιμών, τούτο πρέπει επίσης να θεωρηθεί ως μέρος της υλοποιήσεως της υπό κρίση ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παραβάσεως.

146 Επομένως, ο πίνακας που αφορά την εξέλιξη των τιμών πωλήσεως της παραφίνης «133» στην SIMP κατά τα έτη 2002 έως 2005 καθώς και τα επιχειρήματα που προβάλλει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο αυτό δεν ασκούν επιρροή.

147 Κατόπιν των προεκτεθέντων, συνάγεται ότι η Επιτροπή απέδειξε προσηκόντως ότι η Eni είχε μετάσχει σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης, με αποτέλεσμα να πρέπει να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου.

Επί της μη συμμετοχής της Eni στη συμφωνία ή στην εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών

148 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι οι πληροφορίες που αντηλλάγησαν κατά τις τεχνικές συναντήσεις είχαν στρατηγική σημασία για την εταιρία αυτή ή την αφορούσαν από πλευράς ανταγωνισμού. Επομένως, αντιθέτως προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, η προσφεύγουσα δεν αξιοποίησε τις ανταλλαγείσες πληροφορίες, καθορίζοντας την εμπορική συμπεριφορά της ανεξαρτήτως αυτών. Εν πάση περιπτώσει, η εταιρία αυτή δεν παρέσχε ευαίσθητες πληροφορίες στους λοιπούς μετέχοντες.

149 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι, στην περίπτωση κατά την οποία οι ανταγωνιστές συμμετείχαν σε συναντήσεις κατά τις οποίες ανταλλάσσονταν πληροφορίες σχετικές, μεταξύ άλλων, με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια επιχείρηση, διά της συμμετοχής της σε συνάντηση με σκοπό αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, όχι μόνον επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη της, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-1/89, Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-867, σκέψεις 122 και 123, και της 8ης Ιουλίου 2008, T-52/03, Knauf Gips κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 276, μη αναιρεθείσα ως προς το ζήτημα αυτό).

150 Ομοίως, κατά τη νομολογία, τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου η οποία βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι οι επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει στη σύμπραξη και εξακολουθούν να δρουν στην αγορά λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αντάλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτή. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η συνεννόηση λαμβάνει χώρα σε τακτά διαστήματα επί μακρό χρονικό διάστημα (απόφαση Hüls κατά Επιτροπής, σκέψη 28 ανωτέρω, σκέψη 162).

151 Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

152 Επιπλέον, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει τον υψηλό βαθμό διαφάνειας που χαρακτηρίζει εν γένει τον τομέα των κηρών παραφίνης. Οι μέσες εφαρμοζόμενες τιμές στα διάφορα ευρωπαϊκά κράτη δημοσιεύονταν τακτικά στο δελτίο *ICIS-LOR*. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν είχε συμφέρον να λάβει υπόψη τις πληροφορίες που ανακοινώνονταν κατά τις τεχνικές συναντήσεις.

153 Επισημαίνεται ότι το δελτίο *ICIS-LOR* της 30ής Ιανουαρίου 2002, το οποίο επισυνάπτεται στο δικόγραφο της προσφυγής, περιέχει τις κλίμακες μέσων τιμών ορισμένων ειδών κηρών παραφίνης, οι οποίες στηρίζονται σε στοιχεία παραγγελιών σχετικά με την εξέλιξη των τιμών κατά τον Ιανουάριο του 2002 και σε ορισμένες αόριστες προβλέψεις για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών, διαπιστώνεται δε ότι ο συντάκτης του δελτίου χρησιμοποιεί τον όρο «φήμες».

154 Σημειωτέον ότι, κατά τις τεχνικές συναντήσεις, οι μετέχοντες ανακοίνωναν συχνά τις αυξήσεις των τιμών που σκόπευαν να θέσουν σε εφαρμογή μελλοντικά, ως προς κάθε παραγωγό χωριστά, και όχι απλώς τον μέσο όρο του συγκεκριμένου βιομηχανικού κλάδου. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τα αποδεικτικά στοιχεία που συνέλεξε η Επιτροπή, οι μετέχοντες ενημέρωναν ο ένας τον άλλον και για την ημερομηνία κατά την οποία σκόπευαν να ανακοινώσουν τις νέες τιμές προς τους πελάτες. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες που ανταλλάσσονταν κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων ήταν ασύγκριτα λεπτομερέστερες και εστίαζαν στο μέλλον και όχι στο παρελθόν.

155 Κατά συνέπεια, το έγγραφο που επισυνάπτει η προσφεύγουσα δεν είναι ικανό να αποδείξει την έλλειψη χρησιμότητας των σχετικών με τις τιμές πληροφοριών τις οποίες αντάλλασσαν οι μετέχοντες κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων ούτε να εξασφαλίσει τον νομότυπο χαρακτήρα των ανταλλαγών αυτών, δεν μπορεί δε να ανατρέψει το τεκμήριο ότι η προσφεύγουσα έλαβε υπόψη τις τιμές που ανακοινώνονταν κατά τις τεχνικές συναντήσεις.

156 Κατά συνέπεια, και το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

157 Εν πάση περιπτώσει, υπενθυμίζεται ότι η κύρια πτυχή της παραβάσεως η οποία διαπιστώθηκε ως προς την προσφεύγουσα συνίστατο σε «συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών». Η συμμετοχή όμως της προσφεύγουσας σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών αποδείχθηκε με αδιάσειστα στοιχεία στο πλαίσιο της αναλύσεως του πρώτου σκέλους του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως. Το στοιχείο αυτό αρκούσε αφ' εαυτού για να δικαιολογηθούν ο χαρακτηρισμός της επίμαχης παραβάσεως ως «πολύ σοβαρής» αλλά και, κατά συνέπεια, το επιβληθέν πρόστιμο. Εκτός αυτού, οι πρακτικές αυτές συνεπάγονταν επίσης την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, δηλαδή πληροφοριών σχετικών με τις τιμές των κηρών παραφίνης. Επομένως, τα επιχειρήματα που προβάλλονται στο πλαίσιο του παρόντος σκέλους δεν είναι σε θέση να θέσουν εν αμφιβόλω τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως.

158 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επικυρώνεται η διαπίστωση της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα μετείχε στην κύρια πτυχή της παραβάσεως κατά την περίοδο από τις 21 Φεβρουαρίου 2002 έως τις 28 Απριλίου 2005 και, κατά συνέπεια, απορρίπτεται ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως.

2. *Επί των λόγων που αφορούν τον υπολογισμό του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου*

159 Με τη δεύτερη ομάδα λόγων ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει αιτιάσεις και επιχειρήματα με σκοπό να αμφισβητήσει τόσο τη νομιμότητα του υπολογισμού του ποσού του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου όσο και τον ενδεδειγμένο χαρακτήρα του εν λόγω προστίμου. Επομένως, το μεγαλύτερο τμήμα των εν λόγω αιτιάσεων και επιχειρημάτων αποσκοπεί, χωρίς να γίνεται σαφής διαχωρισμός, τόσο στην μερική ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως όσο και στη μεταρρύθμισή της στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του Γενικού Δικαστηρίου.

160 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία, τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων που λαμβάνει η Επιτροπή συμπληρώνει η πλήρης δικαιοδοσία που αναγνωρίζεται στον δικαστή της Ένωσης με το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, συμφώνως προς το άρθρο 229 ΕΚ. Η εν λόγω πλήρης δικαιοδοσία παρέχει στον δικαστή την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας της κυρώσεως, να υποκαθιστά την εκτίμηση της Επιτροπής με τη δική του εκτίμηση και, κατά συνέπεια, να εξαλείφει,

να μειώνει ή να αυξάνει το ποσό του προστίμου ή της χρηματικής ποινής που επιβλήθηκαν. Επομένως, ο έλεγχος που προβλέπουν οι Συνθήκες συνεπάγεται, σύμφωνα με τις επιταγές της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι ο δικαστής της Ένωσης διενεργεί έλεγχο τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών ζητημάτων και ότι έχει εξουσία να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία, να ακυρώνει την προσβαλλόμενη απόφαση και να τροποποιεί το ποσό των προστίμων (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψεις 60 έως 62, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 21ης Οκτωβρίου 2003, T-368/00, General Motors Nederland και Opel Nederland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4491, σκέψη 181).

161 Απόκειται επομένως στο Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, να εκτιμήσει, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεώς του, αν στην προσφεύγουσα επιχείρηση επιβλήθηκε πρόστιμο το ποσό του οποίου αντικατοπτρίζει καταλλήλως τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της οικείας παραβάσεως, ούτως ώστε το εν λόγω πρόστιμο να είναι ανάλογο σε σχέση με τα κριτήρια που προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003 (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1999, T-156/94, Aristrain κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-645, σκέψεις 584 έως 586, και της 9ης Ιουλίου 2003, T-220/00, Cheil Jedang κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2473, σκέψη 93).

162 Εντούτοις, τονίζεται ότι η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο και υπενθυμίζεται ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης διεξάγεται κατ' αντιμωλία.

Επί του τρίτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό συντελεστή 17 % για τη σοβαρότητα της παραβάσεως και για τον υπολογισμό του πρόσθετου ποσού που επονομάζεται «δικαίωμα εισόδου»»

163 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, υπό τον τίτλο «Συμπέρασμα επί της σοβαρότητας», η Επιτροπή τόνισε τα εξής:

«(651) Όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση, η παράβαση κάλυψε το σύνολο του ΕΟΧ, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις πωλούσαν [κηρούς παραφίνης] στο σύνολο των χωρών του ΕΟΧ [...]

(653) Λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, των κριτηρίων που εξετάστηκαν ανωτέρω σε σχέση με τη φύση της παραβάσεως και τη γεωγραφική έκταση, το ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την ENI και την H&R/Tudapetrol πρέπει να είναι 17 %. Αποδείχθηκε ότι, για την ExxonMobil, τη MOL, τη Repsol, την RWE, τη Sasol, τη Shell και την Total, η ενιαία και διαρκής παράβαση χαρακτηριζόταν επίσης από την κατανομή πελατών και/ή αγορών. Η κατανομή των αγορών και η κατανομή των πελατών περιλαμβάνονται, από την ίδια τη φύση τους, μεταξύ των σοβαρότερων περιορισμών του ανταγωνισμού, στον βαθμό που οι πρακτικές αυτές έχουν ως συνέπεια τη συρρίκνωση ή την εξάλειψη του ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές ή για ορισμένους πελάτες [...]. Υπό το πρίσμα αυτής της αυξημένης σοβαρότητας, το ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την ExxonMobil, τη MOL, τη Repsol, την RWE, τη Sasol, τη Shell και την Total πρέπει να ανέλθει στο 18 %.»

164 Η προσφεύγουσα επικρίνει το γεγονός ότι η Επιτροπή επέλεξε να εφαρμόσει συντελεστή 17 % λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως, δυνάμει της παραγράφου 21 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, καθώς και προς επίτευξη του αποτρεπτικού αποτελέσματος, δυνάμει της παραγράφου 25 των ίδιων κατευθυντηρίων γραμμών (πρόσθετο ποσό που επονομάζεται «δικαίωμα εισόδου»). Συγκεκριμένα, ο αντίστοιχος συντελεστής που επελέγη ως προς τις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν μετάσχει όχι μόνο στην κύρια πτυχή της παραβάσεως, αλλά επίσης στην πτυχή της παραβάσεως σχετικά με την κατανομή των αγορών και των πελατών, ήταν μόλις 18 %. Η απόκλιση των εν λόγω

συντελεστών, περιοριζόμενη στη μία ποσοστιαία μονάδα, δεν αντανακλά κατά ορθή αναλογία τον διαφορετικό βαθμό σοβαρότητας. Επιπλέον, η Επιτροπή παραβίασε το άρθρο 81 ΕΚ, το άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 καθώς και την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως. Βάσει των ανωτέρω, η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να μειώσει τους εν λόγω συντελεστές σε επίπεδο χαμηλότερο του 17 %.

165 Κατά τη νομολογία, από το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προκύπτει ότι η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το διωκόμενο αδίκημα και ότι, δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, ο καθορισμός του ύψους του προστίμου γίνεται με βάση τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Οι αρχές της αναλογικότητας και της καταλληλότητας της ποινής προς την παράβαση προβλέπουν επίσης ότι το ποσό του επιβαλλόμενου προστίμου πρέπει να είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 2001, T-202/98, T-204/98 και T-207/98, Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-2035, σκέψη 106, της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψη 226).

166 Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας συνεπάγεται ότι η Επιτροπή οφείλει να καθορίζει το πρόστιμο κατ' αναλογίαν προς τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως και ότι οφείλει να εφαρμόζει τα εν λόγω στοιχεία κατά τρόπο συνεπή και αντικειμενικώς δικαιολογημένο (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, σκέψη 165 ανωτέρω, σκέψεις 226 έως 228, και της 28ης Απριλίου 2010, T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-1255, σκέψη 171).

167 Επιπλέον, κατά τη νομολογία, στο πλαίσιο καθορισμού του ποσού του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και αντικειμενικά στοιχεία όπως το περιεχόμενο και η διάρκεια των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών, ο αριθμός και η έντασή τους, η έκταση της επηρεασθείσας αγοράς και η επιδείνωση που υπέστη η δημόσια οικονομική τάξη. Στην ανάλυση πρέπει επίσης να συνεκτιμώνται το σχετικό μέγεθος των ευθυνόμενων επιχειρήσεων και το μερίδιο της αγοράς που κατέχουν, καθώς και η τυχόν καθ' υποτροπή υιοθέτηση τέτοιων συμπεριφορών. Για λόγους διαφάνειας, η Επιτροπή εξέδωσε τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, με τις οποίες γνωστοποιεί υπό ποιες συνθήκες θα λαμβάνει υπόψη τις διάφορες περιστάσεις της παραβάσεως, καθώς και τις συνέπειες που τούτο μπορεί να έχει για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-386/10 P, Χαλκόρ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-13090, σκέψεις 57 έως 59).

168 Πρώτον, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, επισημαίνεται, όπως αναφέρει και η παράγραφος 23 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, ότι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές καθορισμού τιμών, οι οποίες εν προκειμένω αποτελούν τμήμα της πρώτης πτυχής της παραβάσεως, συγκαταλέγονται, από την ίδια τη φύση τους, μεταξύ των σοβαρότερων παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού. Επομένως, κατά τις παραγράφους 21 και 23 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών, ο συντελεστής που αντανακλά τη σοβαρότητα της παραβάσεως πρέπει να ορίζεται στα υψηλότερα όρια κλίμακας με διαβάθμιση από 0 έως 30 %. Επιπλέον, εν προκειμένω, οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές καθορισμού τιμών αφορούσαν το σύνολο των χωρών του ΕΟΧ, πράγμα που επίσης είναι κρίσιμο κατά την παράγραφο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 (αιτιολογικές σκέψεις 651 και 653 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

169 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή δεν παρέβη ούτε το άρθρο 81 ΕΚ, ούτε το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003, ούτε τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 καθόσον όρισε συντελεστή 17 % λόγω σοβαρότητας της παραβάσεως όσον αφορά την κύρια πτυχή της παραβάσεως αυτής, συνιστάμενη σε «συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών» σε σχέση προς τους κηρούς παραφίνης. Το ίδιο ισχύει και για τον προσδιορισμό του ποσού προσαυξήσεως προς εξασφάλιση του αποτρεπτικού αποτελέσματος δυνάμει της παραγράφου 25 των κατευθυντηρίων

γραμμών του 2006, του επονομαζόμενου «δικαιώματος εισόδου». Επιπλέον, η Επιτροπή αποσαφήνισε τη σχέση που υπάρχει μεταξύ, αφενός, των κρίσιμων παραγόντων που έλαβε υπόψη της λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως και, αφετέρου, του επιλεγέντος συντελεστή, οπότε πρέπει να γίνει δεκτό ότι τήρησε την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως.

170 Προστίθεται ότι ο καθορισμός του επίμαχου συντελεστή στο 17 % δικαιολογείται επιπλέον και υπό το πρίσμα των κριτηρίων εκτιμήσεως που έχει θέσει η παρατιθέμενη στη σκέψη 167 ανωτέρω νομολογία. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι ο εν λόγω συντελεστής είναι ανάλογος της σοβαρότητας της παραβάσεως που διέπραξε η προσφεύγουσα, εν ολίγοις, ότι αντανακλά προσηκόντως τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

171 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι, στο μέτρο κατά το οποίο η απόκλιση μεταξύ των συντελεστών που επελέγησαν για την κύρια πτυχή της παραβάσεως, αφενός, και για τον συνδυασμό της πρώτης και της δεύτερης πτυχής, αφετέρου, περιορίζεται στη μία ποσοστιαία μονάδα, η απόκλιση αυτή δεν αντανακλά τη διαφορά βαθμού σοβαρότητας που προκύπτει από την πρόσθετη συνεκτίμηση της συμμετοχής σε πράξεις κατανομής των πελατών και των αγορών.

172 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, η κατανομή των αγορών και των πελατών συγκαταλέγεται μεταξύ των σοβαρότερων περιορισμών του ανταγωνισμού, οπότε είναι εξαιρετικά χαμηλός ο συντελεστής του 1 % επί της αξίας των πωλήσεων ο οποίος καθορίστηκε λόγω σοβαρότητας της παραβάσεως και για τον υπολογισμό του «δικαιώματος εισόδου», τη στιγμή μάλιστα που ο αντίστοιχος συντελεστής για την κύρια πτυχή της παραβάσεως ανέρχεται στο 17 %.

173 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 240 και 248 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι συμφωνίες για την κατανομή των αγορών ή της πελατείας ήταν σποραδικές κατά τις τεχνικές συναντήσεις σε σύγκριση με τις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης. Επιπλέον, κατά τις ανεξάρτητες δηλώσεις επιχειρήσεων που είχαν επίσης μετάσχει στη σύμπραξη (βλ. σκέψεις 82 έως 84 ανωτέρω), οι τεχνικές συναντήσεις περιελάμβαναν πάντοτε συζητήσεις σχετικά με τα επίπεδα των τιμών των κηρών παραφίνης που εφάρμοζαν οι συμμετέχοντες, δεδομένου ότι οι εν λόγω συναντήσεις αφορούσαν σε γενικές γραμμές τον καθορισμό των τιμών.

174 Εκτός αυτού, κατά την αιτιολογική σκέψη 267 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο παράνομος σκοπός τον οποίον επιδίωκαν οι μετέχοντες στη διαρκή και ενιαία παράβαση και για τον οποίο τους επιβλήθηκαν κυρώσεις συνίστατο εν προκειμένω στη μείωση ή στην εξάλειψη της πιέσεως του ανταγωνισμού με απώτερο σκοπό την αποκόμιση μεγαλύτερων κερδών και, εν τέλει, τη σταθεροποίηση των κερδών αυτών ή ακόμα και την αύξησή τους. Είναι ασφαλώς αληθές ότι η δεύτερη πτυχή της παραβάσεως μπορούσε να επιδεινώσει τις δυσμενείς επιπτώσεις της παραβάσεως αυτής στους πελάτες και στις επηρεαζόμενες αγορές. Εντούτοις, η εν λόγω δεύτερη πτυχή δεν είχε αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό δυνάμενο να διαχωριστεί σαφώς από τον επιδιωκόμενο με την πρώτη πτυχή της παραβάσεως, λαμβανομένου υπόψη ότι αμφότερες οι πτυχές αφορούσαν τα ίδια προϊόντα και την ίδια γεωγραφική αγορά και ότι, σε τελική ανάλυση, η κατανομή των αγορών και των πελατών εξυπηρετούσε επίσης τον σκοπό της επιτεύξεως υψηλότερων τιμών από το επίπεδο που αντιστοιχεί στις συνθήκες του ανταγωνισμού, ακριβώς δηλαδή όπως και οι πρακτικές καθορισμού των τιμών.

175 Επί της βάσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι οι συντελεστές του 17 % που χρησιμοποιήθηκαν για τις επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν στην κύρια πτυχή της παραβάσεως δεν είναι δυσανάλογοι σε σχέση με τους επιλεγέντες για τις επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν επιπλέον και στη δεύτερη πτυχή της παραβάσεως.

176 Η προσφεύγουσα παραπέμπει επίσης στην απόφαση που εξέδωσε το Γενικό Δικαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 2003 επί της υποθέσεως T-61/99, Adriatica di Navigazione κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-5349). Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι στην υπόθεση εκείνη, ακριβώς όπως εν προκειμένω, η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη «μιας ενιαίας συνεχούς παραβάσεως». Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλλει κατά τον ίδιο τρόπο κυρώσεις τόσο στις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν μετάσχει κατ' ουσίαν και στις δύο παραβάσεις όσο και στις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν μετάσχει μόνο στη μία, άλλως συντρέχει παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

177 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την απόφαση Adriatica di Navigazione κατά Επιτροπής, σκέψη 176 ανωτέρω (σκέψεις 188 έως 190), το Γενικό Δικαστήριο δεν δέχτηκε τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι οι δύο διακριτές συμπράξεις που αφορούσαν, αφενός, τις μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας πορθμειακές γραμμές του Βορρά και, αφετέρου, τις αντίστοιχες πορθμειακές γραμμές του Νότου, συνιστούσαν μία και μοναδική παράβαση. Κατόπιν της διαπιστώσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επιβάλει το ίδιο αυστηρές κυρώσεις στις εταιρίες στις οποίες η επίδικη απόφαση καταλόγισε δύο παραβάσεις και σε εκείνες στις οποίες καταλογίσθηκε η μία μόνον από τις παραβάσεις, όπως ίσχυε στην περίπτωση της Adriatica di Navigazione.

178 Εν προκειμένω όμως, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι οι συμφωνίες ή οι εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών και για την ανταλλαγή και αποκάλυψη εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σχετικά με τους κηρούς παραφίνης (κύρια πτυχή της παραβάσεως) και η κατανομή πελατών ή αγορών όσον αφορά τους κηρούς παραφίνης (δεύτερη πτυχή της παραβάσεως) αποτελούν τμήμα ενιαίας, σύνθετης και διαρκούς παραβάσεως.

179 Εν πάση περιπτώσει, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 174 ανωτέρω, η κατανομή πελατών ή αγορών δεν είχε αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό δυνάμενο να διαχωριστεί σαφώς από τον επιδιωκόμενο με την πρώτη πτυχή της παραβάσεως. Σε γενικές γραμμές, η κατανομή των αγορών και των πελατών εξυπηρετεί επίσης τον σκοπό της επιτεύξεως υψηλότερων τιμών από το επίπεδο που αντιστοιχεί στις συνθήκες του ανταγωνισμού, ακριβώς δηλαδή όπως και οι πρακτικές καθορισμού των τιμών. Οι συνεννοήσεις οι εμπίπτουσες στις επίμαχες δύο πτυχές αφορούσαν τα ίδια προϊόντα και την ίδια γεωγραφική αγορά, επιτεύχθηκαν δε χάρη στον ίδιο μηχανισμό ο οποίος στηριζόταν στις τεχνικές συναντήσεις. Εξάλλου, ο καθορισμός των τιμών τίθεται σε εφαρμογή ευχερέστερα όταν οι πελάτες έχουν περιορισμένη δυνατότητα να στραφούν προς άλλους προμηθευτές, λόγω ακριβώς της κατανομής που έχει συμφωνηθεί μεταξύ αυτών. Επιπλέον, όλες οι μετέχουσες στη δεύτερη πτυχή της παραβάσεως επιχειρήσεις εμπλέκονταν επίσης στην κύρια πτυχή της παραβάσεως, ενώ οι δύο πτυχές της παραβάσεως έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Επομένως, συνάγεται ότι οι δύο πτυχές είναι συμπληρωματικές (βλ., συναφώς, απόφαση Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, σκέψη 166 ανωτέρω, σκέψεις 89 έως 92), οπότε πρέπει να επικυρωθεί το συμπέρασμα της Επιτροπής ως προς τον ενιαίο χαρακτήρα της παραβάσεως εν προκειμένω.

180 Συνεπώς, αντιθέτως προς το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Adriatica di Navigazione κατά Επιτροπής, σκέψη 176 ανωτέρω, διαπιστώνεται εν προκειμένω η ύπαρξη ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως. Επιπλέον, η δεύτερη πτυχή της παραβάσεως δεν είχε ισοδύναμο βάρος με αυτό της κύριας πτυχής της παραβάσεως και, κατά τα λοιπά, οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν τους μετέχοντες στη δεύτερη πτυχή της παραβάσεως ήταν αυστηρότερες από εκείνες των εμπλακέντων αποκλειστικά και μόνο στην κύρια πτυχή της παραβάσεως. Επομένως, το επιχείρημα που αντλεί η προσφεύγουσα από την εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου πρέπει να απορριφθεί.

181 Τρίτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι υπάρχει πρόδηλη διακριτική μεταχείριση μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες μετείχαν στην παράβαση. Οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν για τις δύο σοβαρότερες παραβάσεις του άρθρου 81 ΕΚ ήταν εντελώς διαφορετικές, καθόσον, εν προκειμένω, όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών, το πρόστιμο συνίστατο σε ένα βασικό ποσό πλέον πρόσθετου

ποσού 17 % επί της αξίας των πωλήσεων, και, όσον αφορά την κατανομή των αγορών, το πρόστιμο συνίστατο σε ένα βασικό ποσό πλέον πρόσθετου ποσού ίσου προς το αμελητέο 1 % του κύκλου εργασιών αναφοράς.

182 Κατά τη νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως παραβιάζεται μόνον όταν παρόμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τρόπο διαφορετικό ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο, εκτός αν η μεταχείριση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1984, 106/83, Sermide, Συλλογή 1984, σ. 4209, σκέψη 28, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2006, T-304/02, Hoek Loos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1887, σκέψη 96).

183 Εν προκειμένω, όλοι οι μετέχοντες βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση, στο μέτρο που τους καταλογίστηκε ευθύνη για την κύρια πτυχή της παραβάσεως. Επομένως, η Επιτροπή, σεβόμενη την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, έλαβε ως προς όλους τους μετέχοντες υπόψη το 17 % της αξίας των πωλήσεων τόσο στο πλαίσιο εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως όσο και για τον υπολογισμό του «δικαιώματος εισόδου».

184 Κατά τα λοιπά, υπενθυμίζεται ότι η δεύτερη πτυχή της παραβάσεως συνίστατο σε συνεννοήσεις μάλλον σποραδικές, στις οποίες εμπλέκονταν λιγότεροι μετέχοντες και οι οποίες, ως εκ τούτου, παρουσίαζαν μικρότερη οικονομική σημασία. Επιπλέον, η δεύτερη πτυχή της παραβάσεως μπορεί να θεωρηθεί συμπληρωματική της κύριας. Συνεπώς, πρόκειται για κατάσταση αντικειμενικώς διαφορετική σε σχέση με την κύρια πτυχή της παραβάσεως, οπότε η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στο μέτρο κατά το οποίο ο συντελεστής που χρησιμοποίησε για τη σοβαρότητα και για το «δικαίωμα εισόδου» ως προς την πρώτη πτυχή της παραβάσεως δεν ήταν ίσος ή παρεμφερής με εκείνον που επέλεξε για τη δεύτερη πτυχή της παραβάσεως, εξεταζόμενη μεμονωμένα.

185 Κατά συνέπεια, ο λόγος που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

186 Εν πάση περιπτώσει, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, ότι η συνεκτίμηση ποσοστού 17 % της αξίας των πωλήσεων των επιχειρήσεων οι οποίες μετείχαν μόνο στην κύρια πτυχή της παραβάσεως αντανακλά προσηκόντως τη σοβαρότητα της παραβάσεως, όπως απαιτεί το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2002 και η νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 165 ανωτέρω.

187 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από το γεγονός ότι ο περιθωριακός ρόλος της Eni στη σύμπραξη και η εκ μέρους της μη εφαρμογή των συμφωνιών για τις τιμές κακώς δεν χαρακτηρίστηκαν ως ελαφρυντική περίσταση

188 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή κακώς δεν δέχθηκε ότι ο περιθωριακός ρόλος της επιχειρήσεως αυτής στη σύμπραξη και η εκ μέρους της μη εφαρμογή των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών συνιστούσαν ελαφρυντική περίσταση υπέρ αυτής. Πράττοντας τούτο, η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 81 ΕΚ, το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003, τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, ενώ παραβίασε επίσης την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που αφορά το ποσό του προστίμου που της επιβλήθηκε και να υπολογίσει εκ νέου το ποσό αυτό.

189 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά την παράγραφο 29, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειωθεί όταν η Επιτροπή διαπιστώνει την ύπαρξη ελαφρυντικών περιστάσεων, μεταξύ άλλων όταν η οικεία επιχείρηση αποδεικνύει ότι η

συμμετοχή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και, κατά συνέπεια, ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία συμμετείχε στην παράνομη συμφωνία απείχε κατ' ουσία από την εφαρμογή αυτής, ακολουθώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την ίδια παράγραφο, το γεγονός ότι μια επιχείρηση συμμετείχε σε παράβαση για μικρότερη διάρκεια από τις λοιπές επιχειρήσεις δεν θεωρείται ελαφρυντική περίσταση, καθώς η περίσταση αυτή ήδη έχει ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού.

190 Οι διάδικοι συμφωνούν ότι, λαμβανομένων υπόψη του γράμματος και της οικονομίας των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, για την εφαρμογή της ελαφρυντικής περιστάσεως που προβλέπει η τρίτη περίπτωση της παραγράφου 29 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 απαιτείται, πλην της αποδείξεως «ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής» στη σύμπραξη, να αποδεικνύεται επίσης η «αποχή από την εφαρμογή» της, εξυπακουομένου ότι τα δύο αυτά στοιχεία συνιστούν δύο σωρευτικές προϋποθέσεις.

191 Εκτός αυτού, επισημαίνεται ότι, κατά την παράγραφο 3, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998, το γεγονός ότι «η επιχείρηση έχει παίξει αποκλειστικά παθητικό ρόλο στη διάπραξη της παράβασης ή μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων» μπορούσε να αποτελέσει ελαφρυντική περίσταση. Οι διάδικοι συμμερίζονται την άποψη ότι η έννοια της «ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής» των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006 και η έκφραση «η επιχείρηση έχει παίξει αποκλειστικά παθητικό ρόλο στη διάπραξη της παράβασης ή μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων» των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998 πρέπει να ερμηνευθούν κατά παρεμφερή τρόπο.

Επί του παθητικού ή περιθωριακού ρόλου της Eni στην σύμπραξη

– Επί του βάσιμου της προσβαλλομένης αποφάσεως

192 Με την αιτιολογική σκέψη 690 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα προκειμένου να αποδείξει τον περιθωριακό της ρόλο στη σύμπραξη, εκτιμώντας ότι, για την περίοδο κατά την οποία η Eni είχε μετάσχει στη σύμπραξη, η συμπεριφορά της δεν ήταν διαφορετική από εκείνη των λοιπών μελών, εξαιρουμένης της Sasol. Όσον αφορά την τελευταία αυτή εταιρία, η Επιτροπή συνήγαγε με τις αιτιολογικές σκέψεις 685 και 686 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι αυτή είχε διαδραματίσει ηγετικό ρόλο, αυξάνοντας κατά συνέπεια το εφαρμοστέο σε αυτήν βασικό ποσό κατά 50 % λόγω αυτής της επιβαρυντικής περιστάσεως.

193 Κατά την προσφεύγουσα, από τον διοικητικό φάκελο προκύπτει ότι, κατά τις τεχνικές συναντήσεις, ο ρόλος της ήταν περιθωριακός. Εντούτοις, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, η Επιτροπή την αντιμετώπισε ακριβώς όπως τους λοιπούς μετέχοντες.

194 Όπως προκύπτει από τη νομολογία, όταν μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πολλές επιχειρήσεις, πρέπει να εξετάζεται η σχετική σοβαρότητα της συμμετοχής καθεμίας από αυτές στην παράβαση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 623), προκειμένου να εξακριβώνεται η συνδρομή επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων έναντι των επιχειρήσεων αυτών (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2010, T-40/06, Trioplast Industrier κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-4893, σκέψη 105).

195 Το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης, στο πλαίσιο της παραγράφου 3, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998, ότι ο παθητικός ρόλος συνεπάγεται ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση υιοθέτησε «συγκρατημένη συμπεριφορά», δηλαδή ότι δεν υπήρξε ενεργός συμμετοχή της στην εκπόνηση της/των αντίθετης/ων προς τον ανταγωνισμό συμφωνίας/ιών (απόφαση Trioplast Industrier κατά Επιτροπής, σκέψη 194 ανωτέρω, σκέψη 106· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 161 ανωτέρω, σκέψη 167).

196 Ομοίως, κατά τη νομολογία, μεταξύ των στοιχείων από τα οποία μπορεί να προκύψει ο παθητικός ρόλος μιας επιχειρήσεως στο εσωτερικό της συμπράξεως μπορούν να ληφθούν υπόψη ο αισθητά σποραδικότερος χαρακτήρας των συμμετοχών της στις συναντήσεις σε σχέση με τα τακτικά μέλη της συμπράξεως καθώς και η όψιμη είσοδός της στην αγορά που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως, ανεξαρτήτως της διάρκειας της συμμετοχής της σ' αυτήν, ή ακόμη η ύπαρξη ρητών σχετικών δηλώσεων προερχόμενων από εκπροσώπους τρίτων επιχειρήσεων που μετείχαν στην παράβαση (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 161 ανωτέρω, σκέψη 168, και της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψη 331, και Trioplast Industrier κατά Επιτροπής, σκέψη 194 ανωτέρω, σκέψη 107).

197 Πρώτον, η προσφεύγουσα θεωρεί όψιμη την είσοδό της στην επίμαχη αγορά. Μέχρι το 2002, οι πωλήσεις της περιορίζονταν πρακτικά μόνο στον εφοδιασμό των εταιριών SIMP και SER, οι οποίες απορροφούσαν περισσότερο από το 80 % της παραγωγής της σε κηρούς παραφίνης και σε κηρό ακατέργαστης παραφίνης. Μόλις το 2002 άρχισε η Eni σταδιακά να προμηθεύει απευθείας μεγαλύτερο αριθμό τελικών πελατών.

198 Συναφώς, η Επιτροπή δηλώνει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι, ήδη από το 1977, η Agip είχε αναπτύξει δραστηριότητα στην αγορά των κηρών παραφίνης.

199 Με την απάντησή της στη γραπτή ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Agip, την οποία διαδέχθηκε, όντως άρχισε να παράγει κηρούς παραφίνης το 1975. Ωστόσο, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, μέχρι το 2001, πωλούσε σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στις SIMP και SER, χωρίς να διαθέτει κατάλληλες υποδομές για την εμπορία των προϊόντων αυτών.

200 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το γεγονός και μόνον ότι το μεγαλύτερο τμήμα της παραγωγής κηρών παραφίνης της Eni πωλούνταν πριν το 2002 από τις SIMP και SER δεν είναι σε θέση να αποδείξει την όψιμη είσοδο της επιχειρήσεως αυτής στην επίμαχη αγορά, δεδομένου ότι η παραγωγή κηρών παραφίνης και η διάθεσή τους στο εμπόριο προς τους μεταπωλητές και τους μεταποιητές μαρτυρούν επίσης συγκεκριμένη παρουσία στην αγορά.

201 Εν πάση περιπτώσει, επισημαίνεται ότι η νομολογία που επικαλείται η προσφεύγουσα, και η οποία συνίσταται σε αποφάσεις που παραπέμπουν στην όψιμη είσοδο στην αγορά, αφορά την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998. Υπό το κράτος όμως αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, η διάρκεια της παραβάσεως επηρέαζε λιγότερο το ποσό του προστίμου, δεδομένου ότι ο αριθμός των ετών συμμετοχής στη σύμπραξη αποτελούσε απλώς ένα πρόσθετο ποσό. Αντιθέτως, στην οικονομία των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, ο αριθμός των ετών συνιστά πολλαπλασιαστικό συντελεστή εφαρμοζόμενο επί της αξίας των πωλήσεων, οπότε το ποσό του προστίμου είναι αριθμητικώς ανάλογο προς τη διάρκεια συμμετοχής στην παράβαση, εξαιρουμένου του μικρού τμήματος του ποσού που επονομάζεται «δικαίωμα εισόδου».

202 Επομένως, σύμφωνα με τη νέα οικονομία των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, η όψιμη είσοδος στην αγορά αντανακλάται καταρχήν επαρκώς στη μειωμένη τιμή του πολλαπλασιαστικού συντελεστή ο οποίος επελέγη λόγω διάρκειας.

203 Το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, το γεγονός και μόνον ότι, πριν το 2002, η προσφεύγουσα διέθετε στο εμπόριο τη συντριπτική πλειονότητα των παραγόμενων από αυτήν κηρών παραφίνης αποκλειστικά και μόνο μέσω δύο εταιριών δεν συνιστά παράγοντα δυνάμενο να αποτελέσει ελαφρυντική περίσταση, ακόμα και σε συνδυασμό με τα λοιπά στοιχεία που επισημαίνει η προσφεύγουσα.

204 Συνεπώς, το επιχείρημα αυτό της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

205 Δεύτερον, η Eni υποστηρίζει ότι ουδέποτε ενεπλάκη σε διμερείς συναντήσεις, εκτός των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι διασταυρούμενες παραδόσεις μεταξύ προμηθευτών κηρών παραφίνης ή κηρού ακατέργαστης παραφίνης καθιστούσαν αναγκαίες τις εν λόγω επαφές.

206 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι με την αιτιολογική σκέψη 275 της προσβαλλομένης αποφάσεως αναφέρονται τα εξής:

«[Η] Επιτροπή επέλεξε να μην ερευνήσει τις διμερείς επαφές για τον λόγο ότι οι προσπάθειες που απαιτούνται προκειμένου να αποδειχθούν τα πρόσθετα στοιχεία της παραβάσεως αυτής χωρίς να μεταβάλλεται προδήλως το τελικό αποτέλεσμα θα ήταν δυσανάλογα μεγάλες. Για τον ίδιο λόγο, η Επιτροπή αποφάσισε να μην ερευνήσει τις λοιπές επαφές που πραγματοποιήθηκαν πέραν των τεχνικών συναντήσεων. Η Επιτροπή φρονεί επίσης ότι απέδειξε αρκούντως την ύπαρξη ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως σε σχέση με τις πρακτικές που ερεύνησε.»

207 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν συνεκτίμησε ούτε τα στοιχεία τα σχετικά με τις διμερείς επαφές πέραν των τεχνικών συναντήσεων όσον αφορούσε τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή στη σύμπραξη αποδείχθηκε, ως προς όλες τις επιχειρήσεις, βάσει του περιεχομένου των τεχνικών συναντήσεων στις οποίες αυτές είχαν παρευρεθεί. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα της προσφεύγουσας σχετικά με τη μη εμπλοκή της στις διμερείς επαφές δεν είναι σε θέση να αποδείξει την περιορισμένη συμμετοχή της στη σύμπραξη.

208 Για τον λόγο αυτόν, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.

209 Τρίτον, η Eni υποστηρίζει ότι ουδέποτε απέστειλε στις ανταγωνίστριές της έγγραφα που αφορούσαν μεταβολές των τιμών της. Από τα 150 έγγραφα που ανευρέθησαν από την Επιτροπή, η προσφεύγουσα μνημονεύεται ως παραλήπτρια μόνο σε δύο, τούτο δε για λόγο άσχετο προς τη σύμπραξη, δηλαδή λόγω των εκ μέρους της αγορών παραφίνης από τη Sasol.

210 Πρώτον, από τις αιτιολογικές σκέψεις 113 και 299 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι ορισμένοι μετέχοντες στη σύμπραξη αντάλλασσαν μεταξύ τους τους τιμοκαταλόγους που απέστελλαν στους πελάτες. Εντούτοις, η ανταλλαγή τιμοκαταλόγων δεν αφορούσε απευθείας τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συζητήσεις και συνεννοήσεις οι οποίες καταλογίστηκαν στην Eni, αλλά μόνον τον μηχανισμό ελέγχου της υλοποιήσεως των εν λόγω συνεννοήσεων.

211 Δεύτερον, η Shell επισημαίνει με την από 14 Ιουνίου 2006 δήλωσή της ότι η MOL, η Eni και η Repsol δεν απέστελλαν τιμοκαταλόγους στους πελάτες, αλλά ανακοίνωναν τις τιμές τους προφορικά. Ομοίως, η Total δεν απέστελλε συχνά τιμοκαταλόγους. Επομένως, ελλείψει αποστολής τιμοκαταλόγων προς τους πελάτες, ένα σημαντικό τμήμα των μετεχόντων, δηλαδή τρεις ή τέσσερις από τους εννέα, δεν μπορούσε να εμπλακεί στην ανταλλαγή τιμοκαταλόγων μεταξύ ανταγωνιστών ήδη λόγω των εμπορικών του πρακτικών, τούτο δε ανεξαρτήτως του ζητήματος της βουλήσεως των οικείων επιχειρήσεων να ακολουθήσουν τέτοιες πρακτικές. Υπέρ των εν λόγω επιχειρήσεων δεν αναγνωρίστηκε ούτε ελαφρυντική περίσταση λόγω περιορισμένης συμμετοχής τους στη σύμπραξη.

212 Επομένως, η Επιτροπή δεν διέπραξε καμία παρανομία στο μέτρο που δεν έλαβε υπόψη την περίσταση αυτή προς όφελος της Eni.

213 Κατά συνέπεια, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

214 Τέταρτον, ανεξαρτήτως των ζητημάτων σχετικά με τις διμερείς συζητήσεις και με τις ανταλλαγές των τιμοκαταλόγων, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η δράση της στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων ήταν περιορισμένη σε σχέση με αυτήν των λοιπών μετεχόντων. Συναφώς, η προσφεύγουσα παραπέμπει στη δήλωση της Sasol, κατά την οποία «η Eni δεν αποτελούσε ιδιαίτερα ενεργό μέλος του “Blue Saloon”», και σε εκείνη της Shell κατά την οποία «όσον αφορά τις τιμές που καθορίζονταν με κοινή συμφωνία κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων, ο S. αγνοούσε αν η Eni και η Repsol, οι

οποίες διαδραμάτιζαν ιδιαιτέρως παθητικό ρόλο κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων, είχαν αποδεχτεί την αύξηση των τιμών και τις ληφθείσες αποφάσεις». Εκτός αυτού, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι υπήρξε η μόνη μετέχουσα επιχείρηση η οποία ουδέποτε συνέβαλε στη διοργάνωση τεχνικών συναντήσεων. Ακόμα και η Repsol είχε διοργανώσει μία.

215 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το γεγονός ότι άλλες επιχειρήσεις που μετέχουν σε μία και την αυτή σύμπραξη επέδειξαν πιο ενεργό δράση έναντι συγκεκριμένου μετέχοντος δεν σημαίνει άνευ ετέρου ότι ο μετέχων αυτός είχε αποκλειστικώς παθητικό ή μιμητικό ρόλο στη σύμπραξη. Πράγματι, ο εντελώς παθητικός ρόλος θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη και πρέπει να αποδειχθεί από τον διάδικο που τον επικαλείται (απόφαση Trioplast Industrier κατά Επιτροπής, σκέψη 194 ανωτέρω, σκέψη 108· βλ. επίσης, απόφαση Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 611).

216 Πάντως, ο εντελώς παθητικός ρόλος δεν μπορεί να συναχθεί από το γεγονός ότι μια εμπλεκόμενη επιχείρηση δεν διοργάνωσε η ίδια μυστικές συναντήσεις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό.

217 Εκτός αυτού, η δήλωση της Shell την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα, και η οποία ήδη εξετάσθηκε με τη σκέψη 89 ανωτέρω, αποτελεί ασφαλώς λυσιτελές στοιχείο. Παρά ταύτα, το χωρίο που παραθέτει η προσφεύγουσα δεν αρκεί αφ' εαυτού προκειμένου να αποδειχθεί η ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή της στη σύμπραξη.

218 Είναι βεβαίως αληθές ότι η Shell επισημαίνει τον μάλλον παθητικό ρόλο των εκπροσώπων της Eni και της Repsol στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων. Παρά ταύτα, η παρουσία και μόνον των τελευταίων στις εν λόγω συναντήσεις έδωσε στους λοιπούς μετέχοντες την εντύπωση ότι στις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συνεννοήσεις εμπλέκονταν και αυτοί οι δύο σημαντικοί παραγωγοί. Επιπλέον, με την ίδια δήλωση, η Shell συγκαταλέγει και την Eni μεταξύ των επιχειρήσεων που συμφώνησαν επί των αυξήσεων των τιμών και επί των ελάχιστων τιμών.

219 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι η Eni μετείχε τακτικά στις τεχνικές συναντήσεις μεταξύ των ετών 2002 και 2005, καθόσον παρευρέθη σε τουλάχιστον δέκα από τις δεκατρείς συναντήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

220 Υπό το πρίσμα του συνόλου των προεκτεθέντων, το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν παραβίασε ούτε το άρθρο 81 ΕΚ, ούτε το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003, ούτε τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, ούτε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως καθόσον συνήγαγε, με την αιτιολογική σκέψη 690 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «για την περίοδο κατά την οποία η Eni είχε μετάσχει στη σύμπραξη, η συμπεριφορά της δεν ήταν διαφορετική από εκείνη των λοιπών μελών».

221 Τα λοιπά επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω το συμπέρασμα αυτό.

222 Πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν αναγνωρίστηκαν υπέρ αυτής ελαφρυντικές περιστάσεις παρά το γεγονός ότι συνεργάστηκε με την Επιτροπή πέραν του πεδίου εφαρμογής της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία. Μολονότι η Eni προσκόμισε όλες τις πληροφορίες που είχε στην κατοχή της, εντούτοις δεν διέθετε, ακριβώς λόγω του περιθωριακού της ρόλου στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων, έγγραφα σχετικά με τις συναντήσεις προκειμένου να επαληθευτεί η ύπαρξη της συμπράξεως. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα επλήγη διπλά λόγω της μη αναγνωρίσεως του παθητικού της ρόλου.

223 Πρώτον, όπως ορθώς επισημαίνει συναφώς η Επιτροπή, δεδομένου ότι η Eni είχε πλήρη επίγνωση των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών που ακολουθούνταν κατά τις τεχνικές συναντήσεις, τίποτε δεν την εμπόδιζε να υποβάλει αίτηση επιείκειας πριν από οποιαδήποτε άλλη μετέχουσα επιχείρηση και να τύχει κατά τον τρόπο αυτό πλήρους ή μερικής απαλλαγής από την επιβολή προστίμου δυνάμει της ανακοινώσεως του 2002 για τη συνεργασία.

224 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι η ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία προβλέπει τα ακόλουθα στις παραγράφους της 3 και 4:

«Η Επιτροπή έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ορισμένες επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε [παράνομες συμφωνίες] είναι διατεθειμένες να θέσουν τέρμα στη συμμετοχή τους και να την ενημερώσουν για την ύπαρξή τους, αλλά τις αποτρέπουν τα υψηλά πρόστιμα που κινδυνεύουν να τους επιβληθούν. […] Η Επιτροπή έκρινε ότι είναι προς το συμφέρον της [Ένωσης] να αντιμετωπίσει ευνοϊκά επιχειρήσεις που συνεργάζονται μαζί της. Το όφελος που προκύπτει για τους καταναλωτές και τους πολίτες από τον εντοπισμό και την τιμωρία αυτών των μυστικών συμπράξεων (καρτέλ) [είναι σημαντικότερο από] το συμφέρον της επιβολής χρηματικών ποινών στις επιχειρήσεις εκείνες που τη βοηθούν να εντοπίσει και να απαγορεύσει πρακτικές της μορφής αυτής.»

225 Επομένως, σκοπός του προγράμματος επιείκειας δεν είναι να εξασφαλίσει στις επιχειρήσεις που μετέχουν σε μυστικές συμπράξεις, και οι οποίες προειδοποιούνται για την κίνηση της διαδικασίας της Επιτροπής, τη δυνατότητα να αποφύγουν τις οικονομικές επιπτώσεις της ευθύνης τους, αλλά να διευκολύνει τον εντοπισμό των εν λόγω πρακτικών, προς το συμφέρον των Ευρωπαίων καταναλωτών και πολιτών, παρακινώντας τους μετέχοντες να τις αποκαλύπτουν, και εν συνεχεία, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, να στηρίζουν την Επιτροπή στην προσπάθειά της να ανασυστήσει κατά το μέτρο του δυνατού τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά. Ως εκ τούτου, τα πλεονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν για τις επιχειρήσεις που μετέχουν σε τέτοιες πρακτικές δεν μπορούν να υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας του προγράμματος επιείκειας και της διοικητικής διαδικασίας που διεξάγει η Επιτροπή.

226 Όμως, κανένα συμφέρον των Ευρωπαίων καταναλωτών δεν επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να χορηγεί απαλλαγή από το πρόστιμο ή μείωση του ποσού του σε μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων από τον αναγκαίο για την εξασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας του προγράμματος επιείκειας και της διοικητικής της διαδικασίας. Επομένως, δεν δικαιολογείται η παροχή του πλεονεκτήματος τέτοιας απαλλαγής ή μειώσεως σε επιχειρήσεις πλην εκείνων οι οποίες πρώτες προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία που καθιστούν εφικτό στην Επιτροπή να διατάξει τη διενέργεια ελέγχων ή να διαπιστώσει τη διάπραξη παραβάσεως ή ακόμα της παρέχουν άλλου είδους αποτελεσματική συνδρομή κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

227 Επομένως, οι επιχειρήσεις οι οποίες αντικειμενικώς δεν προσκόμισαν πληροφορίες που να συμβάλουν σημαντικά στην εξέλιξη της διεξαγόμενης από την Επιτροπή έρευνας δεν μπορούν βασίμως να επικαλούνται περιστάσεις απορρέουσες από τη δική τους κατάσταση και όχι από ενέργειες της Επιτροπής οι οποίες υποτίθεται ότι κατέστησαν δυσχερέστερη τη συνεργασία τους. Συγκεκριμένα, η αξία της συνεργασίας δύναται να μετρηθεί με κριτήριο τη χρησιμότητα της συμβολής των οικείων επιχειρήσεων, υπό το πρίσμα της διοικητικής διαδικασίας που διεξάγει Επιτροπή.

228 Ως εκ τούτου, το σχετικό επιχείρημα της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

229 Δεύτερον, η προσφεύγουσα φρονεί ότι, μολονότι μετείχε τακτικά στις τεχνικές συναντήσεις που διεξήχθησαν μεταξύ των ετών 2002 και 2005, εντούτοις το ενδιαφέρον της περιοριζόταν στις τεχνικής φύσεως συζητήσεις και ουδόλως αφορούσε το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο των συναντήσεων αυτών.

230 Συναφώς, γίνεται παραπομπή στην ανάλυση που εκτίθεται με τις σκέψεις 108 έως 114 ανωτέρω, από την οποία προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την εκ μέρους της έλλειψη συμφέροντος και ότι, εν πάση περιπτώσει, η εν λόγω περίσταση δεν συνιστά κρίσιμο στοιχείο στο πλαίσιο εκτιμήσεως της ευθύνης της για τη διαπραχθείσα παράβαση.

231 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν διέπραξε καμία παρανομία κατά την εκτίμηση του φερόμενου ως περιθωριακού και/ή παθητικού ρόλου της Eni στη σύμπραξη, λαμβανομένου υπόψη ότι η εκτίμηση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο εξετάσεως του ζητήματος αν συντρέχει η προϋπόθεση της ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής στη σύμπραξη (βλ. σκέψη 220 ανωτέρω).

– Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως

232 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αιτιολογίας, επισημαίνεται ότι τα επιχειρήματα που εκθέτει η προσφεύγουσα στις σελίδες 41 έως 43 της απαντήσεώς της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων είναι κατ' ουσίαν τα ίδια με τα περιλαμβανόμενα στις σκέψεις 193, 197, 205, 209 και 214 ανωτέρω.

233 Είναι βεβαίως αληθές ότι η αιτιολογία που παρέθεσε η Επιτροπή για να απορρίψει τα εν λόγω επιχειρήματα είναι συνοπτική. Με την αιτιολογική σκέψη 690 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αρκείται στην επισήμανση ότι «για την περίοδο κατά την οποία η Eni είχε μετάσχει στη σύμπραξη, η συμπεριφορά της δεν ήταν διαφορετική από εκείνη των λοιπών μελών».

234 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία η απαίτηση περί αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλόμενων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του γράμματός της αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, και της 10ης Ιουλίου 2008, C-413/06 P, Bertelsmann και Sony Corporation of America κατά Impala, Συλλογή 2008, σ. I-4951, σκέψεις 166 και 178).

235 Εν προκειμένω όμως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι εξέτασε μόνον την περίοδο συμμετοχής της προσφεύγουσας στη σύμπραξη. Επομένως, επισήμανε ότι το επιχείρημα σχετικά με την όψιμη είσοδο της προσφεύγουσας στην αγορά δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη.

236 Όσον αφορά τη μη εμπλοκή της προσφεύγουσας στις διμερείς επαφές και στις ανταλλαγές τιμοκαταλόγων, αρκεί να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο αποδείξεως της παραβάσεως, δεν έλαβε υπόψη τα στοιχεία τα σχετικά με διμερείς επαφές πέραν των τεχνικών συναντήσεων (βλ. σκέψεις 207 και 208 ανωτέρω). Στην Επιτροπή όμως δεν μπορεί να προσαφθεί ότι αιτιολόγησε ανεπαρκώς την απόφασή της για τον λόγο ότι δεν εξέτασε λεπτομερώς επιχειρήματα τα οποία, κατ' ουσίαν, δεν ασκούν καμία επιρροή από πλευράς εκτιμήσεως των ελαφρυντικών περιστάσεων στο ειδικό πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

237 Κατά τα λοιπά, όσον αφορά τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι «για την περίοδο κατά την οποία η Eni είχε μετάσχει στη σύμπραξη, η συμπεριφορά της δεν ήταν διαφορετική από εκείνη των λοιπών μελών», στην αιτιολογία που παρέθεσε συναφώς η Επιτροπή πρέπει να περιληφθεί και η εξέταση, με την προσβαλλόμενη απόφαση, του περιεχομένου των τεχνικών συναντήσεων και των στοιχείων που αποδεικνύουν την παρουσία της Eni σε αυτές. Η εξέταση αυτή και οι διαπιστώσεις στις οποίες καταλήγει πρέπει, εκτός των άλλων, να εκτιμηθούν υπό το πρίσμα του συνόλου των εγγράφων και των δηλώσεων στις οποίες παρασχέθηκε πρόσβαση στην προσφεύγουσα και οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

238 Μολονότι όμως αληθεύει ότι η Sasol και η Shell επισημαίνουν τον μάλλον παθητικό ρόλο των εκπροσώπων της Eni στο πλαίσιο των τεχνικών συναντήσεων, υπογραμμίζεται ότι, με την ίδια δήλωση της 14ης Ιουνίου 2006, η Shell συγκαταλέγει επίσης την Eni μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες συμφώνησαν επί των αυξήσεων των τιμών και επί των ελάχιστων τιμών και διευκρινίζει ότι η MOL, η Repsol και η Eni δεν απέστελλαν έγγραφα αυξήσεως των τιμών στους πελάτες μετά τη διεξαγωγή των τεχνικών συναντήσεων, αλλά «προτιμούσαν να ανακοινώσουν προφορικά τις αυξήσεις των τιμών» (βλ. σκέψη 89 ανωτέρω). Επομένως, δεδομένων επίσης των απολύτως τεκμηριωμένων επιχειρημάτων που παραθέτει η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά την παρουσία της Eni σε τουλάχιστον δέκα από τις δεκατρείς τεχνικές συναντήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της περιόδου από τις 21 Φεβρουαρίου 2002 έως τις 28 Απριλίου 2005, η απόφαση αυτή παρέχει επαρκή στοιχεία προκειμένου να καταστούν αντιληπτοί τόσο στην Eni όσο και στον δικαστή της Ένωσης οι λόγοι για τους οποίους η συμμετοχή της Eni στη σύμπραξη δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως ιδιαιτέρως περιορισμένη.

239 Επομένως, η Επιτροπή δεν παρέβη την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως όσον αφορά την εξέταση του φερόμενου ως περιθωριακού ή παθητικού ρόλου της Eni στην παράβαση.

240 Κατόπιν της προεκτεθείσας αναλύσεως, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση που αντλείται από τη μη αναγνώριση του περιθωριακού ή παθητικού ρόλου της Eni στην παράβαση.

Επί της εκ μέρους της Eni μη εφαρμογής των συμφωνιών για τον καθορισμό τιμών

241 Επισημαίνεται ότι η «ιδιαιτέρως περιορισμένη συμμετοχή» στη σύμπραξη και η αποχή από την εφαρμογή της συνιστούν σωρευτικές προϋποθέσεις της ελαφρυντικής περιστάσεως της παραγράφου 29, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006. Η προσφεύγουσα όμως δεν απέδειξε ότι η συμμετοχή της ήταν ιδιαιτέρως περιορισμένη. Επομένως, η αιτίαση την οποία αντλεί η προσφεύγουσα από το ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση παρανόμως απορρίφθηκαν τα επιχειρήματά της σχετικά με την αποχή της εταιρίας αυτής από την εφαρμογή της συμπράξεως δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να αποδείξει την εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006.

242 Εν πάση περιπτώσει, για λόγους πληρότητας, το Γενικό Δικαστήριο προβαίνει στην εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας.

– Επί του βάσιμου της προσβαλλομένης αποφάσεως

243 Στην αιτιολογική σκέψη 695 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή εξέθεσε τα εξής:

«[…] Όσον αφορά τα επιχειρήματα της Eni, η Επιτροπή παρατηρεί ότι από τα στοιχεία που γνωστοποιεί η Eni με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι η εταιρία αυτή αύξησε τις τιμές της πέντε φορές μεταξύ των ετών 2002 και 2005. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι ο λόγος για τον οποίο οι απόπειρες αυξήσεως των τιμών συχνά αποτύγχαναν έγκειται στο ότι οι πελάτες δεν αποδέχονταν υψηλότερες τιμές και όχι στη συμπεριφορά της επιχειρήσεως που ζητεί να εφαρμοστεί υπέρ αυτής συγκεκριμένη ελαφρυντική περίσταση. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα επιχειρήματα της Eni […] δεν αποδεικνύουν ούτε τη μη εφαρμογή ούτε τη μη απόπειρα εφαρμογής των αυξήσεων των τιμών. Όσον αφορά τους τιμοκαταλόγους, η Επιτροπή διευκρίνισε προγενέστερα ότι τα έγγραφα αυτά δεν συνιστούσαν το μοναδικό μέσο υλοποιήσεως των ανατιμήσεων. Επομένως, από το γεγονός ότι δεν κατέστη δυνατό στην Επιτροπή να προσκομίσει στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν ότι ανέκαθεν αποστέλλονταν και παραλαμβάνονταν τέτοιοι τιμοκατάλογοι δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι αυξήσεις δεν τέθηκαν σε εφαρμογή. Η Επιτροπή εκτιμά επίσης στο πλαίσιο αυτό ότι οι μετέχοντες στις τεχνικές συναντήσεις μπορούσαν να ανταλλάξουν τις πληροφορίες σχετικά με τις αυξήσεις των τιμών και με άλλους τρόπους.»

244 Κατά τη νομολογία, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι περιστάσεις που προβάλλει η προσφεύγουσα μπορούν να στοιχειοθετήσουν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου που προσχώρησε στις παράνομες συμφωνίες, όντως δεν προέβη σε εφαρμογή τους, υιοθετώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2003, T-224/00, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2597, σκέψη 268, και Bolloré κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 625).

245 Ομοίως, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση, που αποδεικνύεται ότι μετέχει με τους ανταγωνιστές της σε συνεννόηση ως προς τις τιμές, δεν συμπεριφέρθηκε στην αγορά όπως είχε συμφωνήσει με τους ανταγωνιστές της δεν συνιστά κατ' ανάγκην στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως ελαφρυντική περίσταση, κατά τον καθορισμό του ύψους του προς επιβολή προστίμου. Συγκεκριμένα, μια επιχείρηση η οποία, παρά τη συνεννόηση με τους ανταγωνιστές της, ακολουθεί, κατά το μάλλον ή ήττον, ανεξάρτητη πολιτική στην αγορά ενδέχεται απλώς να επιχειρεί να χρησιμοποιήσει τη σύμπραξη προς όφελός της (αποφάσεις Cascades κατά Επιτροπής, σκέψη 144 ανωτέρω, σκέψη 230, και Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 165 ανωτέρω, σκέψη 269).

246 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι περιστάσεις αυτές είναι ικανές να αποδείξουν ότι, για τη χρονική περίοδο κατά την οποία η προσφεύγουσα προσχώρησε στις παραβατικές συμφωνίες, απέφυγε στην πράξη την εφαρμογή τους τηρώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά ή, τουλάχιστον, ότι παρέβη σαφώς και σε σημαντικό βαθμό τις υποχρεώσεις εφαρμογής της συγκεκριμένης συμπράξεως μέχρι σημείου να διαταραχθεί η ίδια η λειτουργία της (βλ., συναφώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 2006, T-26/02, Daiichi Pharmaceutical κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-713, σκέψη 113).

247 Πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ουδέποτε εφάρμοσε τις αυξήσεις των τιμών που αποφάσιζαν οι λοιποί μετέχοντες κατά τις τεχνικές συναντήσεις. Παραπέμπει δε συναφώς στα επιχειρήματα που προβάλλει στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου ακυρώσεως. Ο πίνακας που παρουσιάζει την εξέλιξη της τιμής της παραγόμενης από την προσφεύγουσα παραφίνης «133» εμφανίζει διακύμανση των τιμών και όχι σειρά αυξήσεων όπως οι εκτιθέμενες με την προσβαλλόμενη απόφαση. Ομοίως, η προσφεύγουσα παραπέμπει στα επιχειρήματα αυτά όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών της σε συνάρτηση με τις αναγραφόμενες τιμές στο δελτίο *ISIS-LOR* ως προς τις πωλήσεις προς τις SIMP και SER.

248 Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι με τις σκέψεις 140 επ. ανωτέρω εξετάστηκαν παρόμοια επιχειρήματα.

249 Συγκεκριμένα, ο προαναφερθείς πίνακας αφορά μόνο τις πωλήσεις παραφίνης «133» στη SIMP, έναντι της οποίας οι εφαρμοζόμενες από την προσφεύγουσα τιμές ήταν κατά τα φαινόμενα μάλλον σταθερές και η οποία ήταν σε θέση, χάρη στην αγοραστική της δύναμη, να εναντιωθεί σε ενδεχόμενη αύξηση των τιμών εκ μέρους της Eni. Ο εν λόγω πίνακας δεν περιέχει καμία ένδειξη όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών που εφάρμοζε η Eni έναντι των τελικών πελατών της, οι οποίοι ήταν περισσότερο εκτεθειμένοι στη χειραγώγηση των τιμών που απέρρεε από τη σύμπραξη. Προστίθεται ότι η παραφίνη «133» αποτελεί απλώς ένα από τα πολλά είδη παραφίνης που παράγει η προσφεύγουσα. Επομένως, οι πληροφορίες τις οποίες ανακοίνωσε η προσφεύγουσα είναι πολύ επιλεκτικές και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να προβληθούν στο πλήρες φάσμα των κηρών παραφίνης τους οποίους αυτή παράγει και πωλεί στο σύνολο των αγοραστών.

250 Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να αντιτάσσει στην Επιτροπή ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των διαθέσιμων πληροφοριών για τις τεχνικές συναντήσεις και του πίνακα που περιλαμβάνεται στο δικόγραφο της προσφυγής. Συγκεκριμένα, από πλήθος δηλώσεων παρατιθέμενων ανωτέρω προκύπτει ότι οι αυξήσεις των τιμών οι οποίες συμφωνούνταν κατά τις τεχνικές συναντήσεις δεν μπορούσαν εν γένει να εφαρμοστούν πλήρως έναντι των πελατών. Η Shell δηλώνει ότι περίπου τα δύο τρίτα των συμφωνούμενων αυξήσεων ήταν εφικτό να υλοποιηθούν. Επιπλέον, από διάφορα

στοιχεία της δικογραφίας συνάγεται ότι οι μετέχοντες συχνά αδυνατούσαν πλήρως να εφαρμόσουν τη συμφωνηθείσα αύξηση. Επιπλέον, οι μετέχοντες εστίαζαν συχνά τις προσπάθειές τους στη διατήρηση των τιμών ή στη συγκράτηση της πτώσεώς τους, και όχι στη συντονισμένη αύξησή τους.

251 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την παρατιθέμενη στη σκέψη 42 ανωτέρω νομολογία, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν συμπράξεις είναι συνήθως αποσπασματικά και διάσπαρτα, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, όπου η Επιτροπή κατόρθωσε να ανασυστήσει το περιεχόμενο μικρού μόνο τμήματος των τεχνικών συναντήσεων. Γι' αυτόν και μόνο τον λόγο, η Επιτροπή σπανίως είναι σε θέση να εξετάσει κατά πόσον το αποτέλεσμα των παράνομων συζητήσεων επί των τιμών αντιστοιχεί προς την εξέλιξη των τιμών τις οποίες εφαρμόζουν μεμονωμένα οι μετέχοντες στη σύμπραξη. Επομένως, δεν δικαιολογείται να αναγνωρίζεται ως ελαφρυντική περίσταση υπέρ των μετεχόντων η εκ μέρους τους μη εφαρμογή των συμφωνιών σχετικά με τις τιμές για τον μοναδικό λόγο ότι η εξέλιξη των τιμών που εφαρμόζονται έναντι συγκεκριμένων πελατών ως προς ορισμένα προϊόντα δεν μπορεί να συσχετιστεί άμεσα με τις αποσπασματικές και διάσπαρτες πληροφορίες που ενδέχεται να διαθέτει η Επιτροπή.

252 Τέλος, εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι η τιμή της πωλούμενης στη SIMP παραφίνης «133» αυξήθηκε, από τα 542 ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002 στα 588 ευρώ την 1η Απριλίου 2005, μόνο κατά 8,48 %, δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι η Eni παρέβη τις συμφωνίες υλοποιήσεως της συμπράξεως μέχρι του σημείου να διαταράξει την ίδια τη λειτουργία της.

253 Επομένως, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με τον επίμαχο πίνακα εξελίξεως των τιμών δεν είναι ικανά να αποδείξουν την ουσιαστική αποχή της από τις παραβατικές πρακτικές.

254 Δεύτερον, η προσφεύγουσα επικαλείται το γεγονός ότι δεν μετείχε στην ανταλλαγή των προοριζόμενων για τους πελάτες τιμοκαταλόγων τους οποίους όμως ορισμένοι άλλοι μετέχοντες στη σύμπραξη ανακοίνωναν μεταξύ τους.

255 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί η διαπίστωση που περιέχει η σκέψη 211 ανωτέρω, σύμφωνα με την οποία ένα σημαντικό τμήμα των μετεχόντων στη σύμπραξη, δηλαδή τρεις ή τέσσερις από τους εννέα, εκ των οποίων και η προσφεύγουσα, δεν απέστελλε τιμοκαταλόγους στους πελάτες, διότι οι μετέχοντες αυτοί ανακοίνωναν τις τιμές τους προφορικά.

256 Εκτός αυτού, η θέση της συμπράξεως σε εφαρμογή συνίστατο κατ' ουσίαν στην αξιοποίηση, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων σχετικά με τις τιμές προς τους πελάτες, των ανταλλασσόμενων πληροφοριών κατά τις τεχνικές συναντήσεις. Επομένως, η μη συμμετοχή της Eni στην ανταλλαγή των τιμοκαταλόγων δεν είναι σε θέση να αποδείξει την αποχή της εταιρίας αυτής από την εφαρμογή των παραβατικών πρακτικών, λαμβανομένου υπόψη ότι η εν λόγω ανταλλαγή τιμοκαταλόγων αποτελούσε κυρίως μηχανισμό ελέγχου της υλοποιήσεως των συμφωνιών για τις τιμές.

257 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αιτίαση της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην προβαλλόμενη αποχή της από την παράβαση είναι ουσιαστικά αβάσιμη.

258 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν παραβίασε ούτε το άρθρο 81 ΕΚ, ούτε το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003, ούτε τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, ούτε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στο πλαίσιο αυτό.

– Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως

259 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, υπενθυμίζεται ότι στις εκτιμήσεις της αιτιολογικής σκέψεως 695 της προσβαλλομένης αποφάσεως προστίθεται η εξέταση στην οποία προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση υπό το πρίσμα του περιεχόμενου των τεχνικών συναντήσεων και των αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την παρουσία της Eni στις συναντήσεις αυτές. Η εξέταση αυτή και οι διαπιστώσεις στις οποίες καταλήγει πρέπει, εκτός των

άλλων, να εκτιμηθούν υπό το πρίσμα του συνόλου των εγγράφων και των δηλώσεων στις οποίες παρασχέθηκε πρόσβαση στην προσφεύγουσα και οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

260 Πάντως, η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως παρέχει εν προκειμένω τη δυνατότητα τόσο στην προσφεύγουσα όσο και στο Γενικό Δικαστήριο να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή απέρριψε το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί αποχής της από την παράβαση.

261 Επομένως, εν προκειμένω δεν πληρούται καμία από τις δύο σωρευτικές προϋποθέσεις εφαρμογής της ελαφρυντικής περιστάσεως της παραγράφου 29, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμμετοχή της Eni στην παράβαση δεν ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη και ότι η εταιρία αυτή δεν απείχε ουσιαστικά από την εφαρμογή των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών υιοθετώντας μια σύμφωνη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά στην αγορά.

262 Κατά τα λοιπά, υπογραμμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε λεπτομερώς τα έγγραφα στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση. Στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, το Γενικό Δικαστήριο συνάγει ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η μείωση του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου λόγω της φερόμενης ως περιορισμένης συμμετοχής της στη σύμπραξη, του φερόμενου ως περιθωριακού ή παθητικού ρόλου της σε αυτήν, της φερόμενης αποχής της από την εφαρμογή των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών ή της φερόμενης μη εφαρμογής της συμπράξεως εκ μέρους της.

263 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του έκτου λόγου, ο οποίος αντλείται από το γεγονός ότι η αμέλεια της Eni κακώς δεν ελήφθη υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση

264 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή κακώς αρνήθηκε να αναγνωρίσει υπέρ αυτής την ελαφρυντική περίσταση της αμέλειας. Πράττοντας τούτο, η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 81 ΕΚ, το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003 και τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006. Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που η Επιτροπή αρνείται να εφαρμόσει υπέρ αυτής την εν λόγω ελαφρυντική περίσταση και, κατά συνέπεια, να υπολογίσει εκ νέου το ποσό του προστίμου.

265 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά την παράγραφο 29, δεύτερη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, σχετικά με τις ελαφρυντικές περιστάσεις, το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειωθεί όταν η επιχείρηση αποδεικνύει ότι η παράβαση διαπράχθηκε από αμέλεια.

266 Η αιτιολογική σκέψη 708 της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«Η Eni υποστηρίζει επίσης ότι δεν σκόπευε να διαπράξει παράβαση, λαμβανομένου υπόψη ότι ο εκπρόσωπός της […] μετέσχε στις εν λόγω συναντήσεις χωρίς την παραμικρή πρόθεση να παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού [...] Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Eni δήλωσε ότι ο εκπρόσωπός της πίστευε ότι μετέχει σε νόμιμες συναντήσεις της EWF, ενώ στην πράξη παρευρισκόταν στις επίμαχες τεχνικές συναντήσεις. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι δηλώσεις της Eni δεν στηρίζονται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι μάλλον απίθανο οι εκπρόσωποι της Eni να παρευρέθησαν εν αγνοία τους στις σχετικές συναντήσεις. Όσον αφορά την πεποίθηση του [MO.] ότι μετέχει σε νόμιμες συναντήσεις της EWF, η Επιτροπή δεν αντιλαμβάνεται πώς ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί τέτοια παρανόηση, δεδομένου ότι ούτε από την πρόσκληση αλλ' ούτε και από τη διοργάνωση των συναντήσεων προέκυπτε η παραμικρή τους σχέση με την EWF.»

267 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι προσκόμισε στοιχεία που αποδεικνύουν την αμέλειά της. Παραπέμπει δε συναφώς σε σημείωμα του MO. προς τον ιεραρχικό του προϊστάμενο D., με το οποίο ο πρώτος ενημερώνει τον δεύτερο ότι παρευρέθη σε «συνάντηση των κύριων Ευρωπαίων παραγωγών παραφινών και κηρού ακατέργαστης παραφίνης διεξαγόμενη στο πλαίσιο της EWF, στην οποία η [Eni] προσχώρησε εκ νέου προσφάτως». Από το εν λόγω σημείωμα προκύπτει ότι ο MO. ήταν πεπεισμένος ότι μετείχε σε νόμιμες συναντήσεις διεξαγόμενες στο πλαίσιο της EWF.

268 Συναφώς, επισημαίνεται ότι δεν είναι δυνατόν να αποδειχθεί αμέλεια εκ μέρους της Eni εν προκειμένω, δεδομένου ότι το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο των τεχνικών συναντήσεων ήταν σαφές και πρόδηλο και ότι, παρά ταύτα, ο MO. μετέσχε σε τουλάχιστον δέκα από τις δεκατρείς τεχνικές συναντήσεις που διεξήχθησαν κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 και 28 Απριλίου 2005.

269 Λαμβανομένου υπόψη του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό περιεχομένου των τεχνικών συναντήσεων, το γεγονός ότι, κατά τις πληροφορίες που διαβίβασε ο MO. στον D., επρόκειτο για συναντήσεις διεξαγόμενες υπό την αιγίδα της EWF είναι άνευ σημασίας.

270 Κατά τα λοιπά, το ζήτημα αν ο D. είχε αντικειμενική εικόνα των συζητήσεων που λάμβαναν χώρα κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων επίσης είναι άνευ σημασίας. Συγκεκριμένα, η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις στις επιχειρήσεις οι οποίες διαπράττουν παραβάσεις προϋποθέτει απλώς η παραβατική δράση να προέρχεται από πρόσωπο κατά κανόνα εξουσιοδοτημένο να ενεργεί για λογαριασμό της επιχειρήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 97, και απόφαση Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 196 ανωτέρω, σκέψη 277). Ο MO. όμως, διαχειριστής προϊόντων και υπάλληλος της AgipPetroli αρχικώς και της Eni εν συνεχεία, πρέπει να θεωρηθεί πρόσωπο κατά κανόνα εξουσιοδοτημένο να ενεργεί για λογαριασμό της Eni.

271 Όσον αφορά τα επιχειρήματα τα οποία αντλεί η Eni από την έλλειψη συμφέροντος συμμετοχής της στη σύμπραξη, το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στην ανάλυση που παρατίθεται με τις σκέψεις 108 έως 121 ανωτέρω.

272 Συνεπώς, ο έκτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τέταρτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένη διαπίστωση ότι συντρέχει η επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής

273 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε το άρθρο 81 ΕΚ, το άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 και τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ίσης μεταχειρίσεως και ότι ενέργησε κατά κατάχρηση εξουσίας στο μέτρο που προσαύξησε το βασικό ποσό του προστίμου κατά 60 % λόγω της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής. Κατά συνέπεια, ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που η Επιτροπή προσαύξησε το ποσό του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου κατά 60 % λόγω υποτροπής. Επικουρικώς, η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να μειώσει τον συντελεστή προσαυξήσεως τον οποίο εφάρμοσε η Επιτροπή.

274 Κατά την παράγραφο 28 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006, το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να αυξάνεται, όταν η Επιτροπή διαπιστώνει την ύπαρξη επιβαρυντικών περιστάσεων. Μεταξύ των επιβαρυντικών περιστάσεων καταλέγεται και η υποτροπή, η οποία ορίζεται στην ίδια παράγραφο ως η συνέχιση ή η επανάληψη της ίδιας ή παρόμοιας παραβάσεως, μετά τη διαπίστωση από την Επιτροπή ή από εθνική αρχή ανταγωνισμού ότι η εν λόγω επιχείρηση παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 81 ΕΚ ή 82 ΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, το βασικό ποσό θα προσαυξάνεται έως και 100 % για κάθε διαπιστωμένη παράβαση αυτού του είδους.

275 Η έννοια της υποτροπής, όπως γίνεται δεκτή σε ορισμένες εθνικές έννομες τάξεις, έχει τη σημασία ότι ένα πρόσωπο διέπραξε εκ νέου παραβάσεις μετά την επιβολή κυρώσεων για παρόμοιες παραβάσεις (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-347, σκέψη 617, και της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-203/01, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4071, σκέψη 284).

276 Η ενδεχόμενη υποτροπή περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση της σοβαρότητας της οικείας παραβάσεως (αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 42 ανωτέρω, σκέψη 91, και Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 160 ανωτέρω, σκέψη 26).

277 Εν προκειμένω, κατά την αιτιολογική σκέψη 673 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πριν την έναρξη συμμετοχής της τη σύμπραξη, η Eni ή οι θυγατρικές της είχαν υπάρξει αποδέκτριες προγενέστερων αποφάσεων της Επιτροπής σχετικών με συμπράξεις. Πρόκειται για την απόφαση 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/31.149 - Πολυπροπυλένιο) (ΕΕ L 230, σ. 1, στο εξής: απόφαση για το πολυπροπυλένιο), και για την απόφαση 94/599/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] (Υπόθεση IV/31.865 — PVC) (ΕΕ L 239, σ. 14, στο εξής: απόφαση PVC II).

278 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ουδέποτε υπήρξε αποδέκτρια αποφάσεως σχετικής με τη διάπραξη παραβάσεως. Οι διαδικασίες που οδήγησαν στην έκδοση της αποφάσεως για το πολυπροπυλένιο και της αποφάσεως PVC II κινήθηκαν εναντίον, αντιστοίχως, των εταιριών Anic SpA και EniChem SpA. Με τις εν λόγω αποφάσεις δεν έγινε καμία μνεία στην Eni. Η τελευταία αυτή εταιρία ουδέποτε παρέλαβε αίτηση παροχής πληροφοριών, ουδέποτε μετέσχε υπό οποιαδήποτε ιδιότητα στις εν λόγω διαδικασίες, ούτε της παρασχέθηκε δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά της άμυνας.

279 Επομένως, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή καταλόγισε αντικειμενική ευθύνη στην Eni για τις ενέργειες άλλων νομικών οντοτήτων, τούτο δε αναδρομικώς, μετά την παρέλευση 25 ετών. Η προσέγγιση αυτή συνιστά παραβίαση των αρχών της προσωπικής ευθύνης και της ασφάλειας δικαίου καθώς και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Eni, δεδομένου ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως για το πολυπροπυλένιο και της αποφάσεως PVC II, δεν παρασχέθηκε στην εταιρία αυτή η δυνατότητα να αμφισβητήσει την ευθύνη την οποία της καταλόγισε μεταγενέστερα η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

280 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η θέση της προσφεύγουσας παραβλέπει τη νομολογία σχετικά με το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στην εμπορική συμπεριφορά της θυγατρικής της η οποία της ανήκει κατά 100 % ή περίπου. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή δεν χρειάζεται να προσκομίσει κανένα πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο όταν οι ίδιες ενδιαφερόμενες εταιρίες δεν επικαλούνται στοιχεία προς ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου, όπως συνέβη εν προκειμένω.

281 Από την επιχειρηματολογία των διαδίκων προκύπτει ότι το κύριο ζήτημα που υποβάλλεται στην κρίση του Γενικού Δικαστηρίου στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως είναι αν το τεκμήριο υπάρξεως οικονομικής ενότητας μεταξύ της μητρικής εταιρίας και των θυγατρικών που ανήκουν στη μητρική κατά 100 % έχει εφαρμογή στο ειδικό πλαίσιο της υποτροπής, στην περίπτωση κατά την οποία οι θυγατρικές έχουν διαπράξει παραβάσεις για τις οποίες η Επιτροπή έχει μεν επιβάλει κυρώσεις δυνάμει προγενέστερων αποφάσεων με τις οποίες ωστόσο δεν καταλόγισε ευθύνη για τις ενέργειες των θυγατρικών στη μητρική.

282 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το δίκαιο ανταγωνισμού της Ένωσης αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων και ότι η έννοια της επιχειρήσεως καλύπτει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδοτήσεώς του (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-97/08 P, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-8237, σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

283 Επομένως, η αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως μπορεί να καταλογιστεί σε άλλη όταν η πρώτη δεν έχει καθορίσει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των οικονομικών και νομικών δεσμών που τις συνδέουν (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 117, και Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 282 ανωτέρω, σκέψη 58).

284 Στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μια μητρική εταιρία κατέχει το 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, η μητρική εταιρία μπορεί να ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής και, αφετέρου, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής της. Υπ' αυτές τις συνθήκες, αρκεί η Επιτροπή να αποδείξει ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής ώστε να τεκμαίρεται ότι ασκεί αποφασιστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής. Στη συνέχεια, η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει τη μητρική εταιρία εις ολόκληρον υπεύθυνη για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική προστίμου, εκτός αν η εν λόγω μητρική, στην οποία απόκειται να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο, προσκομίσει επαρκή στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά (βλ. απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 282 ανωτέρω, σκέψεις 60 και 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

285 Κατά τη νομολογία, για να ανατρέψει το εν λόγω τεκμήριο, η μητρική εταιρία οφείλει να υποβάλει κάθε στοιχείο σχετικό με τους οργανωτικούς, οικονομικούς και νομικούς δεσμούς μεταξύ της θυγατρικής και της μητρικής το οποίο θεωρεί ικανό να αποδείξει ότι οι εταιρίες αυτές δεν αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα. Συγκεκριμένα, κατά την εκτίμησή του, το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των προσκομιζόμενων στοιχείων, ο χαρακτήρας και η σημασία των οποίων μπορούν να ποικίλλουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε υποθέσεως (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, T-112/05, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-5049, σκέψη 65, και της 13ης Ιουλίου 2011, T-39/07, Eni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-4457, σκέψη 95).

286 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο εκ των υστέρων καταλογισμός πλασματικής ευθύνης λόγω υποτροπής, βάσει τεκμηρίου υπάρξεως οικονομικής ενότητας μεταξύ θυγατρικής εταιρίας και μητρικής στηριζόμενου στους κεφαλαιακούς δεσμούς, καθιστά το εν λόγω τεκμήριο αμάχητο, διότι η εταιρία αυτή δεν είχε τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά της άμυνας στο πλαίσιο των διαδικασιών που οδήγησαν στην έκδοση της αποφάσεως για το πολυπροπυλένιο και της αποφάσεως PVC II.

287 Η Επιτροπή αρκείται να επισημάνει, με τις αιτιολογικές σκέψεις 674 έως 676 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η απόφαση για το πολυπροπυλένιο απευθύνθηκε, μεταξύ άλλων, στην Anic, ενώ η απόφαση PVC II απευθύνθηκε, μεταξύ άλλων, στην EniChem. Σύμφωνα με το θεσμικό αυτό όργανο, κατά την ημερομηνία των αντίστοιχων παραβάσεων, οι αποδέκτες αυτοί αποτελούσαν τμήμα «ομίλων που μετεξελίχθηκαν στη συνέχεια για να αποτελέσουν σήμερα τον όμιλο Eni», με αποτέλεσμα η Eni να έχει ήδη υπάρξει αποδέκτρια προγενέστερων αποφάσεων περί διαπιστώσεως παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ.

288 Εν συνεχεία, στηριζόμενη στην απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 275 ανωτέρω (σκέψη 290), η Επιτροπή προέβη, με την αιτιολογική σκέψη 678 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στις ακόλουθες εκτιμήσεις:

«[…] [Η απόφαση για το πολυπροπυλένιο και η απόφαση PVC II] εκδόθηκαν κατά οντοτήτων που αποτελούσαν τμήμα μιας και μόνης επιχειρήσεως κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως. […] Η υποτροπή μπορεί να αποδειχθεί και έναντι θυγατρικής ομίλου σε σχέση με παράβαση διαπραχθείσα κατά το παρελθόν από διαφορετική θυγατρική του ίδιου ομίλου, ακόμα και αν η μητρική εταιρία δεν υπήρξε αποδέκτρια της προγενέστερης απαγορευτικής αποφάσεως [...] Εν πάση

περιπτώσει, οι εσωτερικές αναδιαρθρώσεις δεν μπορούν να ασκούν επιρροή στην εκτίμηση του ζητήματος αν συντρέχει η εν λόγω επιβαρυντική περίσταση. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι δεν υποχρεούται να απευθύνει στην ηγετική εταιρία ομίλου τις αποφάσεις που εκδίδει και ότι είναι ελεύθερη να καθορίζει τους αποδέκτες των αποφάσεών της.»

289 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 275 ανωτέρω, αντιθέτως προς ό,τι ισχύει εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε ότι οι δύο θυγατρικές και η μητρική εταιρία ανήκαν στην ίδια επιχείρηση ούτε επικαλέστηκε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της μητρικής εταιρίας ως προς τον αναδρομικό καταλογισμό της ευθύνης για την παράβαση που είχε διαπράξει η άλλη θυγατρική την οποία αφορούσε η προγενέστερη απόφαση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο είχε τη δυνατότητα να απορρίψει με την απόφαση αυτή την προσφυγή χωρίς να αποφανθεί επί της ενδεχόμενης συνεκτιμήσεως στοιχείων ικανών να ανατρέψουν το τεκμήριο ευθύνης ή επί της ασκήσεως των δικαιωμάτων άμυνας στο εν λόγω πλαίσιο. Αντιθέτως, στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι η Eni προβάλλει συναφώς ισχυρά επιχειρήματα, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορεί να εφαρμόσει αυτοδικαίως τη λύση στην οποία κατέληξε με την απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 275 ανωτέρω.

290 Δεύτερον, πρέπει να ληφθεί υπόψη η εξέλιξη της νομολογίας των δικαστηρίων της Ένωσης μετά την έκδοση της αποφάσεως Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 275 ανωτέρω, σχετικά με το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της το οποίο στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής.

291 Ειδικότερα, με τις αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-90/09 P, General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-1, σκέψεις 104 έως 109), και της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-521/09 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-8947, σκέψεις 153, 167 και 168), το Δικαστήριο υπογράμμισε τη σημασία που έχει η εξέταση των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι υφιστάμενες τις κυρώσεις επιχειρήσεις προκειμένου να ανατρέψουν το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της.

292 Τρίτον, επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Eni δεν υπήρξε αποδέκτρια της αποφάσεως για το πολυπροπυλένιο ή της αποφάσεως PVC II, στην εταιρία αυτή δεν παρασχέθηκε καμία δυνατότητα, στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών που περατώθηκαν με την έκδοση των εν λόγω αποφάσεων, να προσκομίσει στοιχεία ικανά να ανατρέψουν το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της, στο οποίο στηρίχθηκε η Επιτροπή, δεκατέσσερα έτη και πλέον αργότερα, προκειμένου να αποδείξει με την προσβαλλόμενη απόφαση την υποτροπή της προσφεύγουσας.

293 Είναι ασφαλώς αληθές ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων που απέστειλε στο πλαίσιο της διαδικασίας η οποία οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε, ως προς τις επιβαρυντικές περιστάσεις, ότι, «πριν ή κατά τη διάρκεια της παραβάσεως, τουλάχιστον η Eni, η Shell και η Total είχαν ήδη υπάρξει ή υπήρξαν αποδέκτριες προγενέστερων αποφάσεών της […] σχετικά με συμπράξεις», διευκρίνισε δε ότι επρόκειτο για την απόφαση για το πολυπροπυλένιο και για την απόφαση PVC II.

294 Εντούτοις, η ένδειξη αυτή στην ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν αρκεί για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις που επιβάλλει ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, και οι οποίες συνίστανται στην πραγματική δυνατότητα υποβολής αποδεικτικών στοιχείων ικανών να ανατρέψουν το επίμαχο τεκμήριο.

295 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, αφενός, δεν είναι δυνατόν, βάσει της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, να θεωρηθεί ως σύννομη η απόφαση με την οποία η Επιτροπή επιβάλλει σε επιχείρηση πρόστιμο στον τομέα του ανταγωνισμού χωρίς να της έχει

προηγουμένως ανακοινώσει τις αιτιάσεις που της προσάπτονται και, αφετέρου, η ανακοίνωση των αιτιάσεων, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της, πρέπει να προσδιορίζει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση το νομικό πρόσωπο στο οποίο πρόκειται ενδεχομένως να επιβληθούν πρόστιμα και να απευθύνεται προς αυτό (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-322/07 P, C-327/07 P και C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7191, σκέψεις 37 και 38, και Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 282 ανωτέρω, σκέψη 57).

296 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή δύναται να θεωρεί, στο πλαίσιο αποδείξεως της συνδρομής της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής, ότι επιτρέπεται να καταλογίζεται ευθύνη σε μια επιχείρηση για προγενέστερη παράβαση ως προς την οποία δεν της επιβλήθηκαν κυρώσεις από την Επιτροπή και στο πλαίσιο αποδείξεως της οποίας η εν λόγω επιχείρηση ουδέποτε υπήρξε αποδέκτρια ανακοινώσεως αιτιάσεων. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν κατέστη δυνατό στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση, κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της προγενέστερης αποφάσεως η οποία διαπίστωσε την παράβαση, να προβάλει τα επιχειρήματά της προκειμένου να αμφισβητήσει, στον βαθμό που την αφορά, το γεγονός ότι ενδεχομένως αποτελεί οικονομική μονάδα με άλλες επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η προγενέστερη απόφαση (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 2011, T-144/07, T-147/07 έως T-150/07 και T-154/07, ThyssenKrupp Liften Ascenseurs κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-5129, σκέψη 319).

297 Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο καθόσον, μολονότι αληθεύει ότι η αρχή της αναλογικότητας απαιτεί να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος που έχει παρέλθει μεταξύ της επίμαχης παραβάσεως και μιας προγενέστερης παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού προκειμένου να εκτιμηθεί το ζήτημα αν η επιχείρηση αυτή έχει την τάση να παραβαίνει τους εν λόγω κανόνες, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να δεσμεύεται από ενδεχόμενη προθεσμία παραγραφής, προκειμένου να προβεί σε μια διαπίστωση υποτροπής (απόφαση Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 160 ανωτέρω, σκέψη 38, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 2008, T-410/03, Hoechst κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-881, σκέψη 462) και ότι, ως εκ τούτου, το θεσμικό αυτό όργανο μπορεί να προβεί στην εν λόγω διαπίστωση υποτροπής πολλά χρόνια μετά τη διαπίστωση παραβάσεως, σε χρονικό σημείο κατά το οποίο θα είναι σε κάθε περίπτωση ανέφικτο για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση να αμφισβητήσει την ύπαρξη ενιαίας οικονομικής μονάδας, ειδικότερα αν εφαρμόζεται το τεκμήριο που υπομνήσθηκε με τη σκέψη 284 ανωτέρω (απόφαση ThyssenKrupp Liften Ascenseurs κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 296 ανωτέρω, σκέψη 320).

298 Τέλος, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, στην περίπτωση κατά την οποία μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο σχεδόν του κεφαλαίου θυγατρικής, πρέπει να περιλαμβάνεται και η εν λόγω μητρική στους αποδέκτες της προειδοποιήσεως που απευθύνεται στη θυγατρική ως αποτέλεσμα προγενέστερης αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία επιβλήθηκαν στην τελευταία κυρώσεις λόγω παραβάσεως του δικαίου ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, μολονότι όντως μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι μια μητρική εταιρία τελεί πράγματι σε γνώση προγενέστερης αποφάσεως την οποία η Επιτροπή απηύθυνε σε θυγατρική της οποίας η μητρική κατέχει σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου, η γνώση αυτή δεν μπορεί να θεραπεύσει την απουσία διαπιστώσεως, με την προγενέστερη απόφαση, ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν ενιαία οικονομική μονάδα, προκειμένου να καταλογισθεί στην εν λόγω μητρική εταιρία η ευθύνη για την προγενέστερη παράβαση και να προσαυξηθεί το ποσό των προστίμων που της επιβλήθηκαν λόγω υποτροπής (απόφαση ThyssenKrupp Liften Ascenseurs κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 296 ανωτέρω, σκέψη 322).

299 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι η Επιτροπή, καθόσον διαπίστωσε υποτροπή βάσει της αποφάσεως για το πολυπροπυλένιο και της αποφάσεως PVC II, οι οποίες δεν είχαν απευθυνθεί στην Eni, και καθόσον καταλόγισε αναδρομικώς ευθύνη στην εταιρία αυτή για παραβάσεις διαπραχθείσες από τις Anic και EniChem, προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Eni.

300 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από τα λοιπά επιχειρήματα της Επιτροπής.

301 Η Επιτροπή επικαλείται τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2008, T-53/03, BPB κατά Επιτροπής (Συλλογή 2008, σ. II-1333, σκέψεις 368 και 389), και της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, T-161/05, Hoechst κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. II-3555, σκέψη 147). Με τις αποφάσεις αυτές, ο δικαστής της Ένωσης επιβεβαίωσε τη δυνατότητα να διαπιστωθεί συνδρομή της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής όσον αφορά παραβάσεις διαπραχθείσες άμεσα από διαφορετικές θυγατρικές της ίδιας μητρικής εταιρίας.

302 Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι, με τις αποφάσεις τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε, υπό το πρίσμα του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, αν η Επιτροπή μπορούσε νομίμως να καταλογίσει αναδρομικώς στη μητρική εταιρία την ευθύνη για παράβαση διαπραχθείσα από θυγατρική στην οποία είχαν επιβληθεί κυρώσεις με προγενέστερη απόφαση. Επομένως, οι αποφάσεις αυτές δεν ασκούν επιρροή στην ανάλυση του παρόντος λόγου ακυρώσεως.

303 Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-343/06).

304 Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 303 ανωτέρω, οι προσφεύγουσες προέβαλαν για πρώτη φορά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας καθόσον δεν τους παρέσχε τη δυνατότητα να ανατρέψουν το τεκμήριο έμπρακτης ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής από τις μητρικές εταιρίες στις θυγατρικές τους στις οποίες είχαν επιβληθεί κυρώσεις για δύο προγενέστερες παραβάσεις συνεκτιμηθείσες στο πλαίσιο αποδείξεως της υποτροπής.

305 Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπεισήρθε στην ουσία της εν λόγω αιτιάσεως, απορρίπτοντάς την ως απαράδεκτη λόγω της εκπρόθεσμης προβολής της, δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

306 Ως εκ τούτου, η λύση που επελέγη με τη σκέψη 299 ανωτέρω δεν προσκρούει ούτε και στην απόφαση Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 303 ανωτέρω.

307 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να γίνει δεκτός και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να μεταρρυθμιστεί, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εξεταστούν οι λοιπές αιτιάσεις τις οποίες προβάλλει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του λόγου αυτού.

308 Οι συνέπειες που πρέπει να αντληθούν από την παρανομία που διαπιστώθηκε με τη σκέψη 299 ανωτέρω εξετάζονται με τις σκέψεις 309 επ. κατωτέρω.

Επί της ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας και του καθορισμού του τελικού ποσού του προστίμου

309 Κατά την αιτιολογική σκέψη 662 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το βασικό ποσό του επιβλητέου στην Eni προστίμου καθορίστηκε στα 13 000 000 ευρώ.

310 Κατά την αιτιολογική σκέψη 680 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή προσαύξησε το βασικό ποσό του προστίμου κατά 60 % λόγω της υποτροπής, με αποτέλεσμα το βασικό ποσό να ανέλθει στα 20 800 000 ευρώ.

311 Εν συνεχεία, με την αιτιολογική σκέψη 713 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, λόγω του μεγέθους της Eni, το βασικό ποσό του προστίμου έπρεπε να προσαυξηθεί περαιτέρω μέσω εφαρμογής συντελεστή 1,4, τούτο δε προς εξασφάλιση του αποτρεπτικού αποτελέσματος, δυνάμει της παραγράφου 30 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2006. Επομένως, η Επιτροπή κατέληξε, κατόπιν προσαρμογής, σε βασικό ποσό 29 120 000 ευρώ. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί προς το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην Eni με την προσβαλλόμενη απόφαση.

312 Λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματος το οποίο συνήγαγε το Γενικό Δικαστήριο κατόπιν της εξετάσεως του τέταρτου λόγου ακυρώσεως (βλ. σκέψεις 307 και 308 ανωτέρω), το ποσό του προστίμου πρέπει να υπολογιστεί εκ νέου αφού χρησιμοποιηθεί ως βασικό ποσό το ποσό των 13 000 000 ευρώ, χωρίς όμως να εφαρμοστεί προσαύξηση 60 % λόγω υποτροπής.

313 Δεδομένου ότι τα λοιπά στοιχεία υπολογισμού του ποσού του προστίμου παραμένουν αμετάβλητα, το ποσό του επιβληθέντος στην Eni προστίμου πρέπει να καθοριστεί στα 18 200 000 ευρώ.

314 Το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, ότι το κατά τα ανωτέρω υπολογισθέν ποσό του προστίμου είναι ενδεδειγμένο, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως που διέπραξε η προσφεύγουσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

315 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

316 Εν προκειμένω, οι λόγοι ακυρώσεως που προέβαλε η Eni προκειμένου να αμφισβητήσει τη συμμετοχή της στην παράβαση απορρίφθηκαν. Ένας μόνον από τους έξι λόγους που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα έγινε δεκτός από το Γενικό Δικαστήριο, με αποτέλεσμα το ποσό του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου να μειωθεί κατά 37,5 %. Ως εκ τούτου, κατά δίκαιη εκτίμηση των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, το Γενικό Δικαστήριο αποφασίζει ότι η προσφεύγουσα θα φέρει κατά το ήμισυ τα δικά της δικαστικά έξοδα και κατά το ήμισυ τα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής. Η Επιτροπή θα φέρει κατά το ήμισυ τα δικά της δικαστικά έξοδα και κατά το ήμισυ τα δικαστικά έξοδα της προσφεύγουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην Eni SpA με το άρθρο 2 της αποφάσεως C(2008) 5476 τελικό, της 1ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39.181 — Κηροί κηροποιίας), καθορίζεται στα 18 200 000 ευρώ.

2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα φέρει κατά το ήμισυ τα δικά της δικαστικά έξοδα και κατά το ήμισυ τα δικαστικά έξοδα της Eni. Η Eni θα φέρει κατά το ήμισυ τα δικά της δικαστικά έξοδα και κατά το ήμισυ τα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.

Czúcz Labucka Γρατσίας

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Δεκεμβρίου 2014.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς 2

Διοικητική διαδικασία και έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως 2

1. Επί του ομίλου Eni 4

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων 5

Σκεπτικό 6

1. Επί του πρώτου και του δεύτερου λόγου σχετικά με τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη, οι οποίοι αντλούνται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ 6

Επί των εννοιών της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής 6

Επί των αρχών που διέπουν την εκτίμηση των αποδείξεων 7

Επί της περιγραφής της κύριας πτυχής της παραβάσεως με την προσβαλλόμενη απόφαση 11

Επί της συμμετοχής της Eni στη σύμπραξη λόγω της παρουσίας της στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997 14

Εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων 14

Επί της παρουσίας της Eni στην τεχνική συνάντηση της 30ής και 31ης Οκτωβρίου 1997 και του ζητήματος της αποστασιοποιήσεώς της 15

Συμπέρασμα για τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη στις 30 και 31 Οκτωβρίου 1997 17

Επί της συμμετοχής της Eni στην παράβαση κατά την περίοδο από 21 Φεβρουαρίου 2002 έως 28 Απριλίου 2005 18

Επί της μη συμμετοχής της Eni σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης 18

– Εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων 18

– Επί της παρουσίας της Eni στις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συναντήσεις και της μη αποστασιοποιήσεως 20

– Επί της φερόμενης ελλείψεως συμφέροντος της προσφεύγουσας να μετάσχει σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές για τον καθορισμό των τιμών των κηρών παραφίνης 21

– Επί της εναλλακτικής εξηγήσεως που παρέχει η προσφεύγουσα 22

– Επί της φερόμενης ελλείψεως συμπτώσεως των βουλήσεων 23

– Επί της φερόμενης μη συμμετοχής σε εναρμονισμένη πρακτική 25

Επί της μη συμμετοχής της Eni στη συμφωνία ή στην εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών 27

2. Επί των λόγων που αφορούν τον υπολογισμό του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου 28

Επί του τρίτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό συντελεστή 17 % για τη σοβαρότητα της παραβάσεως και για τον υπολογισμό του πρόσθετου ποσού που επονομάζεται «δικαίωμα εισόδου»» 29

Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από το γεγονός ότι ο περιθωριακός ρόλος της Eni στη σύμπραξη και η εκ μέρους της μη εφαρμογή των συμφωνιών για τις τιμές κακώς δεν χαρακτηρίστηκαν ως ελαφρυντική περίσταση 33

Επί του παθητικού ή περιθωριακού ρόλου της Eni στην σύμπραξη 34

– Επί του βάσιμου της προσβαλλομένης αποφάσεως 34

– Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως 39

Επί της εκ μέρους της Eni μη εφαρμογής των συμφωνιών για τον καθορισμό τιμών 40

– Επί του βάσιμου της προσβαλλομένης αποφάσεως 40

– Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως 42

Επί του έκτου λόγου, ο οποίος αντλείται από το γεγονός ότι η αμέλεια της Eni κακώς δεν ελήφθη υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση 43

Επί του τέταρτου λόγου, που αντλείται από εσφαλμένη διαπίστωση ότι συντρέχει η επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής 44

Επί της ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας και του καθορισμού του τελικού ποσού του προστίμου 49

Επί των δικαστικών εξόδων 50